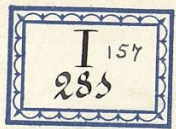

I- 157

Incipit Regimē sanitatis salernitanū excellentissimū pro cōser-
uatione sanitatis totius humani generis perutilissimū: necnō a ma-
gistro Arnaldo de Villa noua Cathellano oīum medicorū uiuentiū
gēma utiliter: ac secundum oīum antiquorū medicorū doctrinā ue-
raciter expositum: nouiter correctū ac emendatū per egregissi-
mos ac medicinē artis peritissimos doctores Montispeffulani regē-
tes. Anno. M. cccc. lxxx. p̄dicto loco actu moram trahentes.

Anglorū regi scripsit scola tota salerni Iste libellus ē edi-
tus a doctoribus sa-
Si uis icolumē. si uis te reddere sanū lerniē sibi in quo in
Curas tolle graues irasci crede prophanum scribūtur multa &
Parce mero cenato pag. non fit tibi uanum diuersa pro cōser-
Surgere post cpulas. somnū fuge meridianū uatiōe sanitatis hu-
Nō miētū retine. nec cōprime fortiter anū. mane. Et editus est
Hęc bene si serues. tu longo tempore uiues. iste liber ad usū re-

gis anglie. Et i textu lecto auctor ponit octo documēta gñalia pro
cōseruatione sanitatis: de qbus postea spāliter p̄ ordinē determinabi-
tur. Primū ergo documētū est q̄ hō: sanus uolēs uiuere: debet ab eo
remouere graues curas. Nā cure exsiccāt corpa: ex quo tristificat
spūs uitales: mō spūs tristes exsiccāt ossa. Et sub isto documento ē
cōprehēdi debēt tristitie q̄ silr corpora exsiccāt & infrigidāt: maciē
& extenuationē inducūt: cor stringūt: & spiritū obtenebrant: inge-
niū cōbetāt: & rōnē ipediūt: iudiciū obscurāt: & memoriā obtūdūt.
Verūtū aliqui pingues & carnosi sunt spūs adeo nobiles & calidos
habētes q̄ eis iterdū bonū est tristari: ut spūs calor cōbetetur: & cor-
pus aliquo modo macretur. Secundū documētū est nō irasci. Primo
qa ira similiter corpora exsiccant: cum ipsa summe singula mēbra
supcalefaciat. Nimia autē calefactio siccitatē inducit: teste Auic. i.

10068

doc.iii.c.i. Scdo qa ira pp feruorē cordis oēs actus rōnis cōfundit. Aduertēdū tñ est qd qdā frigidī sunt & maleficiati: qbus iterdū ira / scī prodest ī regimie sanitatis: ut in eis calor exciteur. Tertiū ē pce uti potu uini: nimia enī repletio uini sōnolentiā pigritiā debilitatē mēbroz. debilitatē stomachi & multa alia his filia iducit. de qb^o posterius magis patebit. Quartū est. parz cenare. qa nimia nocturna repletio dolorē ī uētre iducit ac ingetudinē infōneitatē & angustīā put manifesta patet expiētiā. & iferius magis declarabitur. Quintū ē: surgere post cibū sumptū. qd facit ad digestiōnē. ppterea qd cibū sumptū facit descendere ad fundū stomachi in quo uiget uirtus digestiua. Sextū est. non dormire post pradiū. cuius documēta postea tanguntur ī textu ibi. Febris pigricies. Septimū est. non diu retinere urinā. Ex nimia enī urine retentiōe aliqñ seqtur difficultas mingendi aut oīno phibitio a mictu. ut testatur Aui. xix. ī trac. ii. c. de difficultate urine. Silt ex nimia retentiōe fecali plura pueniunt nocumenta. Indurātur enī feces in īstelinis pp cōtinuā suctiōnē ue naz. meseraicaz cū īstelinis cōtinuataz oēm humiditatē a fecib^o sugētiū. & sic remanēt sicce. Difficilis exitus īstelina opilās. ad quā oppilationē pp uērositatē. eductionis phibitiōnē & aliaz secū accuatiōnē sequuntur nocumenta in textu posterius posita. ibi Spasmus &c. Octauum est. non fortiter comprimere anū. ex hoc enim sequitur tenasmon siue exitus longaonis. Vltorius subdit autor qd omnia ista debite cōseruans longo tempore sanus uiuere poterit.

Autor ī hoc pas
 su tāgit tria reme / Si tibi deficiant medici: medici tibi fiant.
 dia generalia p cō / Hec tria. mens leta. requies. moderata dicta.
 seruatiōe sanitatis
 nature humane & p̄cipue ipsoz nobiliū. Primū est qd aīus hoīs de /
 bet esse letus & gaudens: cū leticia siue gaudiū etatē floridam facit

hoīem in iuuentute cōseruat. uirtutē cōfortat. uitā p̄longat. īgeniū acuit. & ad singulos actus hoīem abiliore reddit. Et debet istud gaudiū in regimine sanitatis cōueniens eē tpatū & nō excessiuū. qa excessiuū sincopim & mortē iducit. & maxime gaudiū cōpetit his qd multū curāt & solitudinibus destruuntur. Et pōt ī ipsis de nouo acqri p usum cibi & uini delectabiliū & dimissione eoz qd tristitiā inducunt: & īhabitare cū sibi dilectis & similibus qbus uirtus cōfortatur. teste Aui. xi. i. c. de casu uirtutis subito sic dicente. Et scias qd uirtus augmētatur cibo & uino subtili cōueniētibus & odorib^o bonis. ex trāqllitate & gaudio & dimissioe eoz qd cōristāt & rixari faciūt. & renouatiōe rez: amabiliū. & habitatiōe cū dilectis. Scdm est trāqllitas animi. Nobiles. n. pp. nimis magnas & diuersas curas quas hnt plus leduntur ceteris paribus qd qui mediocres sunt: Inqertatio uero mentis somnū maxie īpedit qd nobilibus summe utilis ē: qui cōiter nature sicce sunt atq; colerice. quibus permaxime somnus est utilis: Tertiū est moderata dieta. i. moderata sumptio cibi & potus: Nocumenta uero superflui cibi & potus postea dicemus.

In hoc textu au /
 Lumina mane man^o surgēs gelida lauet aq. tor ponit. vi. docu /
 Hac illac modicū p̄gat / modicūq; sua mēbra mēta qbus cerebrū
 Extendat: crines p̄ctat: dentes fricet: ista: confortatur: & silt
 Confortant cerebrū: cōfortant cetera mēbra singula corpis mē /
 Lote calc. sta pranse uel ī. frigece minute. bra. Primū ē: postq
 hō de mane surre /
 xerit debet lauare oculos ī aq; frigida: mūdari. n. debēt ut ab eis re /
 moueatur īmūdicie palpebris adherentes & circa oculos existētes. ne ab ipsis oculi corrodātur. Et istud satis inuit Aui. ī trac. c. de re /
 memoratiōe cōseruatiōis sanitatis oculi: & rememoratiōe eoz qd no /
 cent ipsi. ut dicit. Ex eis aut qd abstergunt oculū & acuiunt ipm est

submergi in aqua clara & apire oculum i ca. Et idē uult trac.iiii.c.
de cura debilitatis uisus. dicēs. Et ingredi aquā clarā uiridē & sub/
mergi i ea & apire ambos oculos i ea scđm q̄ritatē q̄ possibile ē. Est
ex eis q̄ seruāt sanitatē oculi & cōfortant ipsū & proprie in iuue
tute. Cā autē q̄re oculi magis debēt lauari i aq̄ frigida q̄ calida ē. q̄
unūquodq; cōseruatur suo simili: ut dicit Auic. in. i. c. i. Et ideo uult
Gal. in. iiii. cano. illo. Calidiora calidioribus indigēt adiutoriis: frigi
diora frigidioribus: sed sic ē. si oculi sūt frigide nature. ergo potius
debēt lauari aq̄ frigida q̄ calida. Scđm ē: q̄ hō debet lauare manus
quia sunt instrumēta q̄bus mundātur organa p̄ q̄ exeunt supfluita
tes cerebri. ut sunt aures. oculi. nares. Et ergo ob hoc manus debēt
esse munde. Plus tñ debent lauari i aqua frigida q̄ i calida. q̄ lotio
manuū in aq̄ calida generat uermes in uētre: & hoc sp̄aliter dūmō
manus in aq̄ calida lauātur post sumptionē cibi ut inuit Auic. xvi.
in trac. v. c. i. ubi agit de uermibus in uētre genitis. Et rō ē: q̄ p̄ lo
tionē manuū in aq̄ calida post sumptionē cibi trahitur calor natu
ralis quo cōpletur digestio i stomacho ad extra: quare ip̄fecta sit di
gestio: q̄ potissima cā ē uermiū. Tertiū est: q̄ postquā hō surrexerit
a somno debet paulatim recedere siue se mouere. Cuius cā ē: ut sup
fluitates priē & scde digestionū q̄ sunt feces & urina descendant &
preparētur faciliori euacuationi. Quartū ē: q̄ postq̄ hō surrexerit
a somno debet extēdere manus & pedes & alia mēbra. Cuius cā ē:
ut trahātur uitaes spūs ad mēbra exteriora: & per hoc subtiliātur
spūs cerebri. Quintū ē: q̄ debet crines pectere. Cuius cā est: ut apiā
tur pori p̄ hoc capitis & exeant uapores cerebri derelicti post sonū
& subtilientur eius spūs. Vnde usus pectinis multū cōfert uisui &
maxime sensibus prodest. Vnde dicit Auic. iiii. in trac. iiii. c. de cura
debilitatis uisus. Administratio pectinis super caput iuuatiua ē &
cōfert proprie sensibus. quare oportet q̄ ministretur omni die mul

totiens qm̄ attrahit uapores ad supiora & mouet eos a parte oculi.
Sextū est: q̄ hō debet mūdare & fricare dētes. Cuius cā est: q̄ imū
diciēs dētiū est cā fetoris anhelitus: sicut a dētibz imūdis spūs imū
di eleuatur ad cerebrū ip̄m pturbātes. Preterea: cōmixtio limosita/
tis dētiū cū ip̄so cibo ab stomachū missa est cā corruptiois cibi in
stomacho. Modū autē cōseruādi sanitatē dētiū & bonitatē odoris
eorū tāgit. Auic. vii. in. c. de cōseruatiōe dētiū sub his uerbis. Et ex eo
q̄ cōseruāt sanitatē dētiū ē ut colluatur os i mēse bis cū uino i quo
decocta est radix titimalli. Est. n. pueniēs ad ultimū i faciēdo bonū
odorē: & nō aduenit faciēti illud dolor dētiū. Vltimū autor in ulti
mo uersu subdit aliq̄ p̄cepta gñalia. Primū est: q̄ hō lotus stupha
uel balneo debet se tenere calidū: q̄ tūc pori sūt apti: & sic de faci
li frigus posset subintrare: & magna nocumēta corpi i ferre. Aliud
est: q̄ postq̄ hō sumpserit cibū debet modicū stare: ut cibus p̄fecte
descēdat ad fundū stomachi i quo cōpletur digestio: de iū lēte ābu
let & nō fortiter: ne pp̄ motū fortē calor trahatur ad ptes exterio
res: & p̄ hoc ipe diatur cibi digestio. Aliud ē: q̄ hō frigidus debet ca
uere ne subito se calefaciat: sed paulatim. Mutationes. n. subire na
turā ledūt. Oīa. n. extra naturā molesta sūt. ut dicit Gal. i cōmēto il
lius canonis scđm multū & repente.

In hoc textu tā
git autor. iiii. nocu
mēta q̄ pueniūt ex
sono facto post prā
diū. Q uoq; primū
est q̄ ex sono meri
diano solet seq̄ febris qđ aliq̄ putāt uerificari de febre pueniēte ex
oppilatiōe cām istius febris reddētes: q̄ tpe dici calor & spūs mo
uētur ad exteriora: & sic uirtus digestiua i die est debilis. Digestio
eni p̄fecta est qm̄ calor & spūs ad interiora mouentur: pp̄ quoq; mo

tū calor naturalis iucenditur. Et sic tps noctis est tps pfectionis di-
gestiois. Indigestio. n. & cruditas humoꝝ est cā opplatiois: q̄ oppi-
lacio est cā febris: scdm Auic. in.iiii. in pluribus passibus. Secundū
nocumētū est pigricies: q̄ ex eadē cā uidetur oriri. Ex materia. n. in
digesta & grolla: grossi eleuātur spūs: q̄ moti ad mēbra corpis gra-
uedinē corpori inducūt: quēadmodū spūs subtiles & leues leuitatē
animi & corporis iducūt. Tertiū est dolor capitis: qui ēt ex eadē cā
puenire ur. Ex cibo. n. idigesto i stomacho eleuātur grossi spūs ce-
rebrū pturbātes: q̄ spūs sunt cā discolorationis ēt faciei qn̄ ad cutē
mouētur: qa ubi est materia grossa: necesse est qcqd ex tali materia
dissoluitur eē grossū: ut inuit Gal. in cōmēto illius amphorismi.
Et qui crescūt sic inquit. Q uicqd. n. de q̄libet re dissoluitur: ei un̄
dissoluitur necesse ē ut affimiletur. Q uartū nocumētū ē catarrus:
qui sūt ex eadem cā ur oriri. s. ex reumate. Rcuma. n. dī oīs fluxus
materie de mēbro ad mēbrū i q̄cūq; pte corpis fuerit. sed scdm q̄
ad diuersas ptes corpis fluit. diuersa fortiter noia. Q ū. n. mouetur
ad pectus siue ad mēbra spūalia uidelicet ad pulmonē. dī catarr.
Sed qn̄ fluit ad fauces siue ad colatorium palāti. dī brācus. Et qn̄
fluit ad nares dicitur coriza. ut habere in istis uersibus. *Si fluat ad
pectus dicatur reuma catarrus. Si in nares dicatur coriza.*
Ad fauces brancus. ad nares dico corizam.

Preter tñ pdictōꝝ nocumētōꝝ cās narratas alie pnt assignari ma-
gis efficaces. Cā nāq; primi nocumēti. s. febris q̄ aliqñ est effimera:
aliqñ putrida. est febris qdē effimere retētio fuliginū i somno diur-
no. quaz̄ resolutionē uigilia facere consueuerat. qbus acruatis &
spiritib⁹ admixtis i eis accēditur calor extraneus causans febrē effi-
merā. Febris uero putride putrefactio humiditatū multiplicataꝝ
ex somno diurno ad cor effumātū. Secundū uero nocumētū. s. pi-
gria cōtingit pp hūiditates p somnū diurnū retētas circa mēbra

los cordas & iuncturas qbus torpescūt & tardē redūtur ad solitos
mot⁹. Tertiū uero nocumētū exsimili cā oritur. s. ex humiditatib⁹
& uaporib⁹ p somnū meridianū retētis. q̄ moti uersus caput & ce-
reb rū. dolore ingerūt. Q uartū uero nocumētū uidelicet catar.
quo uniuersaliter oē reuma significatur cōtingit p̄pterea. qa uapo-
res & fumi q̄ undiq; p cutē hora uigiliaꝝ resoluī solēt i scmo diur-
no ad caput redūt. ubi inspissati recidūt iteri⁹ reumatizātes. Auic.
aut in. i. c. fen. iii. do. ii. ca. ix. alia supaddit nocumenta sōni diurni.
quoz̄ primū est generare egritudines humiditas. ut guttas & parali-
ses ex retētionib⁹ humiditatū q̄ de die magis resoluī solēt. Secundū
est corruptio coloris faciei pp humiditates aquosas urine similes i
sanguine multiplicatas ex somno diurno. resoluī solitas tpe uigilia-
rū. q̄ ad faciei cutē cū sanguine expulse reddūt eā tumidā & decli-
nante ad citrinitatē. Tertiū ē generatio splenis. i. plēticē passiois in
dispositis ad eā. Cuius cā ē retētio humoris grossi melāconici i sple-
ne ex sōno diurno. sicut. n. iuuāt uigilie motū & liberū trāsītū hui⁹
grossi humoris p cānales strictos cū calore diei uias apēte. sic som-
nus ipedit maxime diurnus. cū tūc istet hora secundū plurimū trāsi-
tus melācolie p cānales suos. & maxime p illū cānalē. qa splē trāsīt
ad orificiū stomachi gra puocationis appetitus p quē splenis sup-
fluitas emūdari solet. Nō. n. cōuenit ut de nocte puocet sed de die
potius appetitū cibi. Q uartū ē relaxatio neruoꝝ seu remolitio co-
rum. Cui⁹ cā est phibitio resolutionis humiditatū quā facere solent
uigilie diurne q̄ interius retēte neruos imbibūt. Q uintū ē debilita-
tio appetitus. Cuius cā ē phibitio resolutionis q̄ ē priā cā famis: alia
cā est repletio stomachi ex fumis uaporib⁹ & humiditatibus remol-
limentibus & saturatib⁹ orificiū stomachi. Sextū ē generatio aposte-
matū. Cuius cā est. qa supfluitates per somnū diurnū multiplicatē
colliguntur sepe in aliquo mēbroꝝ: & ipsum intumescere faciunt.

Et ulterius di. Aui. q. due de potiorib⁹ cas pp q^s nocet sonus diurnus sunt. prima qd^e: qa cito interrumpitur p^pterea q^d calor diei trahit uersus exteriora calore corporis. & e^cotra somnus ad interiora. Vn^o motus puenit agitatiu⁹: & io consulitur tuc dormire uolentib⁹ q^d in umbra dormiat: & i tenebroso loco. secuda uero p^pterea q^d reddit natura stupidā & q^s p^pterita retrahēt se ab eo i quo erat. s. a digestionē cibi. Aduertēdū tñ est q^d licet sonus diurnus gnāl^r uitupetur & nocturnus comēdetur. ex diurno tñ ille minus uitupatur: qa mane est usq^q ad tertiā. s. ab ortu solis usq^q ad tertiā post ipm. Iuxta illud ypocratis p^pnoticos: secuda dicentis. Sōnus ut moris est cōueniens & naturalis ut noctē nō effugiat & diē nō impedit est laudabilis. cōtrarius uero est iprobādus. minus tñ si a mane usq^q ad tertiā tenuerit. Quāq^q tñ somnus diurnus & meridianus intātū a primis medicine iuētoribus detestetur. moderno tñ tpe nō ois sonus diurnus ē uituperādus: & p^pric si i eo quq^q cōditiones obseruātur ut uult bartrucius. Prima est ut sit cōsuetus: secuda ut nō sit illico supra cibū: tertia ut nō sit capite depresso: quarta ut nō sit lōgus: quinta ut nō fiat ab eo subito stupida & repētina expergefactio: sed morosa.

In hoc textu autor ponit quatuor nocumenta puenientia ex retētiōe uētositas i corpe nro quoz primū est spasmus cuius cā est: qa uētositas retēta sepe capit raptū ad iūcturas: & neruos ipsos replēs ex quoz repletioe sequit ipsoz cōtractio q̄ uocatur spasm⁹. Et ab Aui. ii. i. ca. de spasmō: spasmus sic diffinitur: Spasmus est egritudo neruosa: q̄ mouētur lacerti ad p^pincipia sua & inobediētēs sunt i dilatioe eoz: Et iste spasm⁹ ē duplex: Nā qdā ē ex repletioe i quo mēbrū abbreviat & igrossatur pp rē iplentē: sicut coriū aut corrigia cū ē res

implens abbreviatur & igrossatur. & iste spasm⁹ fit subito: Ali⁹ est exinanitiōe i quo cōtrahitur lōgītudo & latitudo: & minoratur mēbrū scdm lōgū & latū: sicut i p^pgamento: cū apponitur igni fit cōtractio scdm lōgū & latū & iste spasmus fit paulati. Secudū nocumētū est ydropisis: q̄ est morbus materialis causatus ex re frigida plurima ingrediēte & inflāte mēbra aut loca partiū: in quib⁹ regimē. i. dēgestio ciboz fit & humoz: ut dicit bartrucius. Idropisis. n. nō generatur nisi cū sanguis nō gnatur: ut dicit Gal. vi. particula āphorismoz i cōmēto illius. Emorroides sanāti antiq^s. Et est triplex ydropisis. s. ypozachia: ascites & timpanites: & de timpanite itelligitur istud scdm nocumētū. Timpanite. n. ut dicit Bartrucius fit a mala cōplexioe frigida stomachi & epatis phibēte cibū trāsmutare i chilū & humore benignū aut sanguineū: q̄re cōuertitur i rē uētosam q̄ dū nō expellitur p^p eructuationē aut aliūde opulatioe uiaz phibēte uel uirtute expulsua: uel sc̄stratiua seu supfluitatū debili existēte colligitur iter ciphac & mirach uētris & causat ydropisim. Tertiu⁹ nocumētū est colica q̄ est egritudo multū dolorosa: facta i intesti no dicto colon: qd^e est unū de intestinis grossis: quē admodū yliaca est egritudo dolorosa facta i intesti gracili dicto ylion: & hūc iste egritudines sepe ex uētositate iclusa i dictis intestinis. Quartū nocumētū est uertigo & est egritudo cū q̄ ur hoī q^d oia uoluāt in girum: Cuius egritudinis cā est uētositas ad cerebrū mota q̄ pp^p cius i cerebro motionē uertiginē facit. Et ista quatuor nocumēta cum q̄buldā aliis pulcre cōmemorat. Aui. xvi. ii. i. c. de reb⁹ q̄ nocēt colicis dicēs. Et scias q^d retētiō uētositatis multotiēs facit accidere colicā: p^pterea q^d subleuat eā & reprimat ipsam: ita ut aggregetur res una & q̄ facit accidere debilitatē in intestinis. Et quq^q pducit illud ad ydropisim. Et quq^q generat tenebrositatē & uisus uertiginē & epilepsia. Et quq^q retinetur in iunctura: & facit accidere spasmum.

In hoc textu au Ex magna cena. stomacho fit maxima pena.
tor ponit unū docu Ut sis nocte leuis. fit tibi cena breuis.
mētū pro cōserua
tione sanitatis dicēs: q̄ hō i cena debet eē sobrius & se nō multū ci
bo replere: q̄a nimia repletio nocturna iducit ipedimētū somni: tor
tionē uētris: inquetudinē corpis postulas i facie: grauitatē capitis in
mane: & maliciā oris. Dubiū iā incidit utrū maior q̄ritas cibi sit su
mēda i prādio q̄ i cena. Pro cuius decisione aduertēdū est q̄ scdm
diuersitatē corporis: maior aut minor q̄ritas cibi sumēda ē i prādio
q̄ i cena: q̄a corpa aut sunt i morbū decidētia: aut sub latitudine sa
nitatis. Si i morbū deciderint: aut cū humoris uitio aut sine humo
ris uitio. Si sine humoris uitio: sic ē magis cenādū. Cuius rō est: q̄a
natura i talibus solū est cibos: digestioni intēta: nō aut supfluitatē
maturatiōi: carēt. n. eis q̄ si cū humoris uitio patiātur cōueniētius ē
prādio maiore. uñ Aui. in iiii. in trac. y. c. de cura epilepsie. Ille cuius
cōsuetudo nō tolerat ut semel reficiatur: diuidat cibū suū q̄ est mi
nor refectione sua i tribus p̄ibus: & sumat duas tertias i prādio &
tertiā i cena post exercitiū subtile rōne sic persuadetur: qm̄ illo tpe
pro quo natura debilis iuuatur i digestiōe calore solari uiuifico: &
resoluūtur āplius supfluitates amplior sumēdus est: hoc aut magis
fit i prādio q̄ i cena: ergo &c. Preterea i die calor uitalis adest sola
ris & locis digestiuis cū sit uite p̄cipiū: quare ad digestiōē diu
nalē tūc duplex opabitur calidū: nocte uero nō. Et ēt nocte natura
magis est circa supfluos: digestiōē i talib⁹ intēta: nō ē ergo ipediē
da multa cibos: exhibitio: quis. n. calor i plerisq̄ fortificetur i nō
cte spiritūū retractione & somni reductione nō tñ pōt hmōi calor
duo: ut alimētū & supfluitates digerere. Cōuenit itaq; i his cenā bre
uiare. Si uero hmōi corpa sub latitudine fuerint sanitatis: aut sunt
sufficiētē sana robusta supfluitatibus sensibilibus carentia: cū oēs

expellat sua uia: ut athlete: & hōs expedit cena maiore. Tū q̄a na
tura cor: nocte solū ē digestioni cibos: itēta: & nō supfluos: matu
rationi: cū illis fere careat: Tū q̄a solū robur corpis intēdū: qd̄ &
nocte acquiritur magis cū āplior fiat sanguificatio distributio & spi
ritūū in his generatio. Si aut corpa fuerint a dicto tēpamēto &
robore distātia: sicut sūt plurima usq; i egritudine nūc deueniētia:
talia aut exercitātur exercitatio forti cōtinuo & uehemēti aut nō: si
sic: ut sunt uictū manibus q̄retes: melius est eis prādiū sup cenā ma
iore. Cuius cā est: q̄a alimētū nō solū expetitur pp nutrire: sed pp
humectare mēbra ac irrorare ne arefiāt ex forti motu: & resistatur
resolutioni caloris: pp qd̄ oportet plus cibi exhiberi in prādio: neq;
pp exercitiū talia corpora cessant ab eoz digestione: cū ita sint cō
sueti. V. s. n. est res p̄ter naturā. Est & calor uehemēs pp exercitiū
potēs sup digestiōē in eis: pp qd̄ uidemus eos ter in die cū appeti
tu comedere & benedigerere. Si aut nō utantur forti & laborioso
exercitio continue sicut p̄dicti: dupl̄ illud euenit: q̄a aut solū q̄ncq;
utūtur exercitio forti & laborioso & nō cōtinuo: aut solum utūtur
exercitio debili. cū quo stat multiplicatio supfluitatū: si utātur exer
cicio plurimo forti & laborioso pp occupationes necessarias. i uita
& ad salutē: sicut ciuiles uiri q̄ plures circa bona fortune negociā
tes ad salutem: interdū exercitio forti & laborioso mouētur: & diu
equitates uel itinerantes aut aliud quoddā fortius a cōsueto agētes
exercitio: & his utilius est cenā sup prandiū amplius augere: Cuius
rō est: q̄a si tales prandiū augetēt cū nō sint consueti a deo forti &
laborioso exercitio agitari ut priores ipsos: iā corrūperetur dige
stio: maloz humorz generatiua. Item p̄pter motū superflūū calor
hoz disseminatione est debilitatus: cuius qd̄ unitio que magis nō
cte fit q̄ die potissima est fortitudinis & digestiōis causa: quare in
cena instāte nocte alimētū amplius pōt administrari. Itē isti prius

nō laborioso utebatur exercitio: & sic corpus eorū hūiditatibus ple-
nū est q̄b⁹ & paruo cibo sufficiēter pōt restitū resolūtiōi & exsiccā-
tioni factis per motū i die occurrēt. Si uero paucis debilib⁹ exer-
citiis & paruis occupationib⁹ i uita utatur: p̄cipiēdū ē ipsi melius
prādere q̄ cenare. Et declaratur sicut istud nī corpib⁹ nunc egrotāti-
bus appuit. Cū. n. hi sunt debilis digestiōis: ut plimū iuuatur p̄ ca-
lorē solis & luce: ualde uiuificos: cōfortatur. n. ide spūs pp̄ suū sife:
Ipe. n. ē lux: aut effigiē hēt lucis scđm Aui. Iuuatur et̄ q̄a supfluita-
tes: tunc meli⁹ expellūtur poris aptis de die q̄ de nocte. Preterea nocte
nō oportet eos multo cibo sed pauco repleri: cū natura tunc itē-
ta est: magis circa digestiōe humoz̄ crudoz̄: quos sōnus hēt ma-
xime digerere ac ad benignū reducere. Licet. n. nocte digestiua for-
tificetur uirt⁹ nō tñ adeo q̄ ualeat cibū & supfluitates digerere. Ad-
uertendū ē isup q̄ i exhibitioe cibi maioris aut minoris i prādio q̄
in cena maxie seruādus est usus: q̄a cōsuetudo est res maxia i con-
seruatiōe sanitatis & egritudie curāda. Scđm regiminis acutoz̄: qđ
osiditur ex eo q̄ eius mutatio & maxie subita uehementer ē lesiua.
Vñ Dama. Mutare consuetudinē nociuū est & molestū: & p̄cipue
senib⁹. Et ideo prauē cōsuetudines abolēde sunt. sed nō mox eo q̄
matura nō sustinet repentinās mutatiōes. Et sicut patet q̄. uisus ma-
iorādū est prādiū sup cenā. cū plime egritudies sunt materiales &
plima corpa lapsa. Si tñ solum semel i die comedatur meli⁹ ē cibū
in cena exhibere nisi oculi aut cerebz̄ patiātur tunc. n. melius est in
prādio exhibere cum nō par: egrotātis nocet oculis & cerebro. Vi-
terius circa textum ē notādum q̄ nō solum repletio nocturna siue
in cena nocet stomacho. imo oīs repletio cibi generat. n. opilationes
febres: putredines: apostemata: & lepram: quia est cā in digestiōis:
q̄ autem omnis repletio nociua est stomacho declarat Aui. xiiii. in
trac. i. c. de reb⁹ quaz̄ usu leduntur stomachus & intestina. dicens:

Ex rebus magis inimicis stomacho est repletio: & p̄pter illud non
augetur corpus gulosi qm̄ cib⁹ ei⁹ nō digeritur. q̄re nō crescit ex eo
corpus. Ille autē q̄ cibo abstinet dū tñ remanet aliqd̄ appetitus eius
augetur qm̄ stomachus eius bñ digerit cibū. Et sic ualde cauēdū ē
ne stomachus torq̄atur & multū grauetur ex cibo ita ut anhelitus
angustietur: & pulsus uelocitetur & sifr̄ repletio nauſeatiua & fasti-
diū iducēs: multū est euitāda: & spār̄ ex malis nutriētib⁹. Nā si fa-
stidiū sit ex grossis nutriētibus: pueniūt iūcturaz̄. dolores & renū:
& podagra & grossicies splenis & epatis & regulariter egritudies
flegmaticæ & melācolicæ. Et si fastidiū sit ex nutriētibus subtilib⁹
pueniunt febres acute & maligne: & apostemata multū acuta: igitur
euitāda est repletio nauſeatiua: nō igitur tñ est comedendū: qm̄
stomacho maneat aliqs̄ locus uacuuus: nec ex toto debet desiderium
sopiri: sed retineri debent. alique reliquie appetitus: & hoc spāliter
obseruandū est in habentibus appetitū fortem. Sunt. n. aliq̄ quoz̄
appetitus naturaliter multū sopitus est: & isti forte debent plus co-
medere q̄ appetunt.

In hoc textu po-
nuntur aliq̄ p̄cepta
Tu nūq̄ comedas stomachū nisi noueris añ.
q̄ hō sane cupiēs ui-
Purgatū uacuuq̄ cibo quē sumpseris ante
uere necessario de-
Ex desiderio poteris cognoscere certo
bet obseruare añ sū-
Hec tua sunt signa subtilis in ore dicta
ptione cibi. Quoz̄
primū est q̄ hō non
debet sumere cibū nisi nouerit stomachū suū eē purgatū malis hu-
moribus qđ sit puo mitū expellēdo humores putridos & malos in
eo existentes: q̄a si sumeretur cib⁹ p̄dictis malis humorib⁹ i stoma-
cho remanentibus ex cōmixtione talīū humoz̄ cū cibo: cibus sum-
ptus corrūperetur. Secundū p̄ceptum est. q̄ hō nō debet sumere. ci-
bum de nouo nisi p̄senserit cibū sumptū i stomacho suo fore dige-

stum & ab eo euacuatur: quia nihil est deterius in humano corpore quam intro
mittere cibum super alium qui non est digestus: sed digeri incipit. Nam
supersumptus cibus prioris digestionem inchoatam impedit. Et digestio
prioris ante complebitur quam transiens ad epas per uenas miseraicas ducet se
cum cibum supersumptum indigestum, unde crudi humores in corpore multiplica
buntur. Vt in textu ponuntur duo signa euacuationis stomachi a
cibo supersumpto. Primum est desiderium certum, id est uera fames. Et pro itelle
ctu istius sciendum est quod duplex est fames, scilicet uera & mediosa. Vera Galenus
describit. Item Amphorismorum in commento illius canonis, ubi dicit. Indi
gentia non oportet laborare, dicens. Certa fames est cum homo cibo indiget unde
imensus sequatur appetitus. Sed mediosa fames est cibi appetitus cor
pore non indigente. Et sic ut uera fames sit ex contractione & corrugatio
ne uenas: officium stomachi preeditur a succione membrorum manitorum
cibo indigentium, sic mediosa fames solet ab his fieri que stringunt & ru
gant orificium stomachi membrum cibo non egentibus, ut ab actu frigidis
stipicis aut acetosis. Et istius signi & secundum precepti preeditis com
memorat Aui. i. i. doctri. ii. ca. de eo quod comeditur sic ingens. Opor
tet preterea ne aliquis comedat nisi post desiderium neque in hoc tardetur
cum desiderium ebullierit, id est forte fuerit nisi mediosum fuerit, ut ebrios de
siderium & hanc fastidium: quoniam tollerare famem stomachum putridis &
replet humoribus. Et postea eodem capitulo dicit: Et neque ipse neque omnes qui
sanitate habere uolunt aliquid comedat nisi desiderium fuerit certum & sto
machus & superiora intestina a proprio nutriente euacuata fuerint. Quod
enim in corpore existit deterius est si nutriens supernutriens quod non est digestum
mittitur. Secundum signum quod significat super certo desiderio siue certa fa
me est subtilis dieta preeditis, id est pura administratio cibi: quoniam nulla sequitur
fames significatur esse certa & uera. Sciendum est insuper quod in una & eadem
refectione pessimum est si multos & diuersos coniungere cibos: ut carnes &
piscis uel pullos & porcum: & postea plangere tempus in comendo: quia pri

mus cibus iam digeri incipit cum aduenit ultimus: & sic partes cibi diffi
ciles sunt in digerendo: sic quod passumpte prius digeste sunt quam postre
mo sumpte siue digestionis medium attigerint: unde fit quod quidam corrumpunt
alias. Et istud inuit Aui. i. i. doc. ii. c. de eo quod comeditur dicens. Et ni
hil quod deterius est quam diuersa nutrimenta simul adiungere: & post hoc
in comedendo tempus plangere: cum enim postremum nutriens aduenit primum iam
incipit digeri: nutriens ergo partes in digerendo non simulantur. Sciendum est
tamen quod plangatio in comedendo moderate facta fere una hora: gratia bone
masticationis & transglutitionis est laudabilis & plurimum conferens ad con
seruationem sanitatis: quia perfecta cibi masticatio cum morosa transglu
titione siue ingluuie est ueluti media digestio: sed mala masticatio
uel digestionem cibi impedit uel uehementer retardat: sed plangatio in
concedendo cum interlocationibus & pausis duabus uel tribus horis est
plurimum nocua: & sequuntur ex ea nocumeta perarrata.

In hoc textu tam
Persica: poma: pira: lac: caseus: & caro salsa: guntur decem cibi siue
Et caro ceruina: leporina: caprina: bouina. alimeta melancolia
Hec melancolica sunt infirmis inimica. generatiua aut infir
mis inimica. Quo
rum primum est comestio piscorum: de quibus Galenus. ii. ali. c. xix. dicit quod & ho
rum succus & quod uelut caro facile corruptibilis est: & omnino quod est prauum
quod non oportet: sicut quod est post aliud alimeta offerre: corrumpitur. nam
supernata. Meminisse autem oportet huius: quod coe in omnibus: quod cum quod caco
chima humida lubrica & facile subire potentia: pro hoc oportet ipsa
comedere priora aliis: sic enim ipsa celeriter subeunt: & illis uiam faciunt:
ultimo autem sumpta simul corrumpunt & alia. Et ita patet quod istud dictum
debet intelligi de piscis comestis post cibum alium: quia ipsa supra ante ci
bum bona sunt stomacho uentre lenientia atque appetitum prouocant. Iuxta
illud Aui. ii. cano. c. de piscis: dicitis. Matura sunt bona stomacho:

& in eis est uirtus faciendi appetitū cibi. Et subdit Aui. Et oportet
quod ut nō comedatur post aliū cibū: quā corrūpūtur post eū: sed p/
cedat an cibū. Silr Serapion i aggre. c. de eis: auctoritate Diafori
dis ait: matura ex pfcis sūt bōa stomacho & molliūt uētrē. Imma/
tura uero strigūt & quā deficiātur strigūt fortius: & decoctio sicco/
rū quā. s. bibitur phibet fluxū hūiditatū ad stomachū & uentrē: &
quā trita sup locū puluerizātur un fluit sanguis abscondēt eū. Et li/
cet parrata hēant iuuamēta: quā tñ humorē generāt putrefactibi/
lē: nocitiua sunt ifirmis: & maxie quā indebite sumūtur. Et sunt pfi/
ca frigida i primo gradu & humida i secdo. Secūdū ē pira siue co/
mestio piroꝝ. Et cā eius ē: quā pira & gnāl̄ oīs fructus recēs nō co/
ctus replet sanguinē aquositate buliente i corpe: & sic pparāt san/
guinē ad putrefactionē: & p cōsequēs nocent egris. Pira silr ut di/
cit Aui. ii. can. c. de eis: a pprietate inducūt colicā. Ipsa tñ iter cete/
ros fructus multos ipinguat: ppterea porci ex ipsis piris ipingua/
tur plusq̄ ab aliqbus aliis fructibus. Et quā pira uentositatē generāt
& sic iducūt colicā. Vfus hēt q̄ pira & alii fructus uentositatē fa/
cientia cū carnatiuis. i. uētositatē expellentibus comedūt: uel possu/
mus obuiare nocumēto ipsoꝝ supbiendo uinū uetus odoriferū &
meliora pira sūt q̄ magis odorifera sūt & magis dulcedinē parti/
cipātia. & ēt meliora sunt drcocta q̄ cruda: & pnt decoq cū aniso
feniculo & zuccaro. Tertiu ē comestio pomoz: de qbus dicit Aui.
ii. cano. c. i. q̄ assiduatio comestionis eoꝝ facit euenire dolorē ner/
uoz. Et poma ēt malā hnt pprietatē i generādo uētositatē in secū/
da digestiōe: quē nocēt egris: & ēt pp simlē cām illi q̄ dicta ē de pi/
ris. Et ista dicta de piris & pomis maxie itelligēda sūt de ipsis cru/
dis & nō de ipsis coctis. Et nedū isti fructus ab infirmis sunt uitā/
ditimo oēs fructus iplētes sanguinē aquositate ebuliete: ut fructus
recentes: quoz succus in hūano corpe ebulit sicut mustū: & succus

fructuū ebullunt exterius i uase: & hoc pp calorē solis derelictū in
eis cū maturabatur. Isti. n. fructū pp ebullitionē succi eoꝝ pparant
sanguinē ad putrefactionē: licet pro hora q̄ sumūtur Iuuamētū p/
stent humectatiōis. Et de hac cā Aui. febricitatibus phibuit fructū
maxie recētes in. iiii. tract. ii. c. vii. dicēs. Et oēs fructus nocēt febrī/
citātī cū ebullitiōe sua & corruptiōe in stomacho. Quartū ē come/
stio lactis. Cuius cā ē: quā lac de leui corrūpitur & in fumū aut acce/
tositatē cōuertitur i stomacho imundo: sicut ut plimū ē stomachus
febricitatis febre putrida: & ergo febricitatib⁹ febre putrida nō cō/
ceditur. Et silr ē malū hntibus dolorē capitis & siticulosus & pibus
a iis de qbus loqur Ipocras. v. p̄ticula amphorismoꝝ: amphorismo
illo. Lac dare caput dolētib⁹ malū & c. Vcrū ē tñ q̄ in aliqbus pas/
sionibus cōuenit sicut in p̄tisi & ethica & aliqbus aliis put ēt dicit
Ipocras amphorismo iā allegato. & ēt iserius aliqd dicitur ibi. Lac
ethicis sanū & c. Et licet lac in p̄dictis passiōibus uitupetur: In sa/
nis tñ laudabile ē & hoc si in stomacho & epate bñ digeratur. tunc
enī itestina lauat sua aquositate. & mūdificat butirositate sua hūori/
bus uenenosus repugnat. mēbra humectat. caseitate sua uulnera pe/
ctoribus iuuat & pulmonis gutturis renū quoq̄ itestinos: & uescice
morsurā acutoꝝ humorū i itestinis mitigat quā uisceribus iuisatur:
& humorū phibet morsum. Ppterea conuenit lac corpibus tēpatis.
quoꝝ stomachus mundus ē a colericis & fleumaticis hūoribus. In
his. n. lac bñ digestū multū dat nutrimentū: laudabilē sanguinē ge/
nerat carnē augmentat. totū corpus laudabiliter humectat. extero/
ra pulchra facit. ut refert ysaac i dietis ulibus. Et ibi ēt auctoritate
Ruffi dicit q̄ lac bibentes iciunos esse oportet & bibatur calidum
cū exeat ubera. neq̄ aliqd comedatur quousq̄ digeratur: & labor &
nimius motus caueatur. Non est tñ quiescendū oīno a deambula/
tione sed deambulādum est suauiter quousq̄ in stomachi fundum

descēdisse sentiatur. In distēpatis uero corporib⁹ lac nō cōuenit. In calidis. n. corpib⁹ cito mutatur ī fumositatē & colerā: in frigidis uero ī acetositatē & putredinē. In stomacho ēt īmūdo lac nō cōuenit: q̄a ī co corrūpitur. Circa electionē at lactis sciēdū ē q̄ magis eligē dū est lac mediocri ī uia nutrīmēti & nō subtilissimū sicut lac ca/meli aut ēt asininū neq; piguissimū & grossissimū: sicut lac uaccarū & pecudū. Eligēdum ē igrī lac caprenō. n. hēt tm̄ aquositatis sicut lac cameli qd̄ nō est aptū ad nutrīdū rōne nimie humiditatis: sed uentris subductiuū: nec hēt tm̄ pinguedinis & grossicie seu casei/tatis & unctuositatis sicut uaccarū & pecudū qd̄ ppter grossiciē & unctuositatē est uenarū opilatiuū: uentositatū gñatiuū: & difficilio ris digestiōis quā sit necessariū ī regimine sanitatis. Eligatur igitur lac capre nō nimis p̄pinq; partui: nec nimis distātis a partu nō pin guātis: nutrite ī bonis pascuis & ī tpe quo repiūtur meliora pascua. Quidū est comestio casei & pōt itelligi de oī caseo maxie tm̄ de ue teri: Cuius rō est q̄a caseus recens est frigidus & humidus & grosse substātie & difficilis digestiōis & opilatius & lapidis gñatiuus & nō multū cōpetit uia cibi ī regimine sanitatis: Et caseus uetus ē ca lidus & siccus pp̄ sal. facit cibū digeri & difficulter digeritur parū nutrit & male: ī stomacho nocet: & nimis desiccāt: & minus cōpetit q̄ recēs. Et si aliqs caseus est medius iter nouū ueterē & uiscosū & frāgibile durū & mollē & parū declinans ad aliq̄lē dulcedinē: nō m̄ mis saluus: uō lachrymosus: cū iciditur saporis delectabilis & boni odoris: cuius ī stomacho mora nō diuturna ex bono lacte cōueniē ter factus sufficiēter unctuosus: talis utiq; caseus bonus est: & iter alios magis est diligendus: & post cibū sumptus nō multa q̄titate: multa uero q̄titate stipatus in uia cibi uis est malus: stomachū gra uas & inobediēs digestioni: & opilatius: & lapidis in renib⁹: & hu morū grossorū ī corpe & uētositatē gñatiuus. Solū igrī ille caseus est

bonus quē dat auara manus. Sextū est caro falsa. Caro. n. falsa siue sole siue fumo exsiccata cuiuscūq; gñis aut aialis fuerint: gñat san guinē grossū & melācolicū: & p̄ cōsequēs nocet ifirmis: nec est cō/ueniēs sanis. Et istud iuuat Aui. ii. ī doc. ii. c. xv. in fine dicēs. Et exē plū spissi pauci nutrīmēti mali chimi. i. mali humoris est caro soli ta. Septimū est caro ceruina: q̄ sistr est sanguinē melācolicū gene/ rās. teste Rasi. in Almāfore. c. de aialibus siluestribus & domesticis. Octauū est caro leporina q̄ sistr sanguinis melancolici est gñatiua. Dicit. n. Rasis de ea loco pall. Ipsa. n. plus aliis melācolie gñatiua ē. Et de ista ēt dicit Isaac ī dietis uisib⁹ q̄ nō cōuenit ī uia cibi: sed so lū in uia medicine. Et est sciēdū q̄ ista caro leporina & sistr ceruina cū puenerit ad antiqtatē simplr sunt euitade. si tm̄ aliquo mō cōue/ niant meliores sunt iste carnes cū partui sūt p̄pinq; ut siccitas eorū obtēpetur ab etate: & ēt sunt euitade: nisi sint pingues: nā ex ea pin guedine obtēpatur siccitas. Nonū est caro caprina. Decimū ē caro bouina: q̄a iste carnes ēt sunt carnes melācolice. Nā Isaac in dietis uisib⁹ de eis dicit. Caro caprina & bouina sunt pessima dura ī dige stione tarda: & digesta grossum generāt sanguinē & melancolicū. Et Aui. ii. can. c. de carne caprina dicit. Caprina uero non est bona multū: & eius humor fortasse ē malus ualde: Et sub istis ēt itellige carnē hircinā & uaccinā q̄ peiores sunt p̄dictis carnib⁹. s. caprinis & bouinis. Nā de eis dicit Auic. ii. can. c. de carne. Et caro uaccina & ceruorū hircorū siluestriū & magnarū auium facit euenire febres quartanas. Et de carne uaccina adhuc dicit q̄ caro uaccina pluri/ mi nutrimenti est grossa melancolica generās egritudines melan/ colicas. Et ulterius dicit q̄ caro uaccina generat leprā. Et de carne hircina dicit q̄ est mala absolute. Quia iam textus locutus est de carnibus uitandis: & maxime animalū quadrupedū. Videndū est ulterius de carnibus animalū quadrupedū. Et q̄a circa electionē

carniū aīalium quadrupedū cōtrouersia ut iter auctores medicie.
Quidā. n. dnt carnes porcias eē meliores sicut Gal. & qdā alii. Aliū
uero dnt q̄ carnes edias eē meliores: sicut Rasus Aui. & Auer. licet
Auer. v. colliget iponat Aui. q̄ dixerit carnes porcinas eē meliores:
qd̄ tñ nō dicit auctoritate ppria: sed auctoritate xpianoz. alii uero
laudāt uitulias p̄ aliis. Scdm ē q̄ electio & melioritas carniū aīaliū
quadrupedū pōt multipr̄ attēdi. Prio mō ex pte maioris nutrīmē/
ti & irresolubilioris & carnib⁹ hūanis sīfioris. Et isto mō caro por/
cina ceteris est melior. Prio pp̄ maximā silitudinē quā hēt cu carnī
bus humanis: teste Galī. iiii. alimentoz ubi dicit: porcine autē carnis
similitudinē ad hoīs addiscere. est ex eo q̄ quidā comederunt hu/
manas carnes ut porcinas nullā suspicionē hntes scdm gustū iparē
& odorem. Et Auic. ii. can. c. de sanguine ait. Sanguis hoīs & san/
guis porci sunt similes in oī re: ita ut quidā fuerunt qui uendebant
carnē hoīs ac si esset caro porci: & occultatū fuerat illud usq̄ quo
inuenti fuerunt in ea digiti hoīs. Et istud idē sentit satis Auer. v. col
liget. c. de carne. Scdo q̄a caro porcina ualde nutritiua est. Nā dicit
Galīe. iiii. alimentoz. Oīum ediliōz caro porcōz est maxie nutriti/
ua: & huius xpientia cū dētissimā hnt athlete. Et postea eodē libro
ait: porcōz carne nullū aliud amplioris nutrimenti hēbis sumere.
Tertio q̄a generat alimentū stabile fortiter resistens resolutioni. Et
ista fuit mens Galieni multi passib⁹ ubi nō parē pfert porcinas car/
nes ceteris carnib⁹. s. in octauo de ingenio. ubi dicit. Ceteris carnib⁹
porcina laudabilior ē si porcus mōtana icoluerit. post porcū edus.
Et silit̄ i qnto terapudice. ubi dicit. Quadrupedū caro laudabilior
est porcina in calore & hūiditate tēpata. eiusq̄ cibis p̄limus & san
guis ab ea gnatus oī melior est sanguine. Et istud ueritatem hēt de
carne porcōz non antiquoz. q̄a coz caro idigestibilis est. nec iuue/
num siue lactentium q̄a caro coz humidissima est. sed tate medio

criū: puta unius anni uel duoz tā domesticoz quā siluestriū. Veri/
silit̄ tñ estimandū est q̄ porci siluestres sunt domesticis meliores: q̄a
carnes porcōz domesticoz sunt plus debito uiscosiores. Et de car/
nib⁹ porci siluestris siue apri di. Aui. ii. can. c. de carne. christiani ue
ro dixerūt & q̄ eos imitatur q̄ melior caro siluestres est caro porci
siluestris. nā cū hoc est leuior carnib⁹ domestici porci: est fortis nu/
trimēti & p̄limi: & est uelocis digestionis: & est melior q̄ esse pōt in
hyeme. Et ex isto ulterius sequitur q̄ p̄dicte carnes porcine multū
laudabiles sunt corpibus iuuenibus sanis & fortibus: laborātib⁹ nō
dispositis ad opilatōes: & his q̄ ipinguari q̄rūt: q̄a talia corpa indi/
gēt p̄limo nutrimento & difficulter resolubili. Et ergo dicit Ra. in
Almā. c. de uirtute carniū. Caro uero grossa multū laborātib⁹ cō/
ueniēs est: subtilis uero his q̄ p̄dictis sunt cōtrarii cōuenit. Et idem
uult Aui. in. i. c. de regimine eius quod comeditur dīcēs. Exercitati
p̄terea & multi laboris magis sunt tollerātes nutrientia grossa. alio
mō pōt attendi melioritas & electio carniū ex pte t̄pate cōplexiōis
eaz: facilis digestiōis & sanguis ex ipsis gnati t̄pantiā. ut. s. illa caro
dicatur melior q̄ tēpate est cōplexiōis: facilis digestiōis sanguinem
generās tēperatū i caliditate: & frigiditate: subtilitate: & grossitate.
Et isto mō caro edina est melior & laudabilior ceteris: ut uult Ra/
sis Aui. & Auer. Nā dicit Ras. in Almā. c. de aīalib⁹ siluestribus &
domesticis. Edina caro est tēpata nullā i se hns malicie admixtionē
que licet tēpatū generet sanguinē: laborātib⁹ tñ nō cōgruit: cui nul
la alia caro p̄ferenda est. Nō est. n. adeo debilis ut ex ea uirtus mi/
nuatur neq̄ eius nutrīmētū adeo multū est & grossū ut ex eo pue
niat repletio: & grossus generetur sanguis. Sāguis quoq̄ q̄ ex ea ge
neratur iter subtilē & grossū ac iter calidū & frigidū existit. Et ista
caro nō cōuenit multū laborātibus: sed iuuenibus t̄patis exercitio
mediocri utētibus: q̄a ista caro generat sanguinē forti exercitio uel

labore facili resolubili: licet non exercitio mediocri. Et sicut quo ad istam intentionem caro edina iter carnes domesticas. ita caro capreoli inter carnes siluestres est melior. Et post istam carnem edinam plurimi medicorum sicut Ra. & Auer. ponunt carnem arietinam. Et dicit Auer. y. colliget. c. de carne. q. est hec opinio maioris partis medicorum propter galium qui abominatur carnes arietum: Et ut sibi: quia caro uitulorum est melioris nutrimenti quam arietina. Et forsitan galium hic attendit melioritatem nutrimenti ex eo quod est plurimum nutrire: & nutrimentum dare magis irresolubile: quod magis ut conuenire carnibus uitulinis quam arietinis: cum arietine magis humide sint. Tertio modo potest attendi melioritas & electio carniū ex parte minoris uiscositatis & melioris odoris earum. Et sic carnes uituline sunt meliores aliis carnibus. Et istud inuit Auer. v. colliget. c. de carne dicēs. Et carne uitulorum sunt bone carnes: ideo quia non habent illam uiscositatem frigiditatem & siccitatem quam habent carnes bouine ueteres: & carnes earum sunt magis odorifere aliis carnibus. & quantum est in hoc meliores sunt carnibus edinis: quia in carnibus edinis manifestatur quodammodo mu scillago. i. uiscositas antequam coquantur: sed carnes edine sunt meliores uitulinis: quia meliores generant humores. Et ex isto patet quantum non est tanta controversia inter auctores medicine super electione carniū quanta prima facie apparet. Notandum est in super quo carnes animalium sicce complexionis meliores sunt circa partem quam distantes multum a partu. ergo edim & lactentes uituli meliores sunt hircis & bobus: quia siccitas prime etatis humiditate corrigitur. Sed carnes animalium complexionis humide sunt meliores distantes a partu. & circa partum deteriores: quia sua nimia humiditas processu etatis exsiccatis. si iuuetutis corrigitur aut tollitur & ab humiditate prime etatis crescit. Et ideo iuuenes castrati arietes. s. unius anni sunt meliores & minus uiscosi lactentibus agnis: & porci unius anni uel duorum meliores lactentibus porcellis. Et ergo bene dicit Aui. iii. c. de regimine eius quod comeditur. Oportet autem ut cibus supple sanitatis

conseruatius sit tales quales sunt carnes: & proprie carnes edorum & uitulorum lactentium paruorum & agnorum animalium. Et ex istis omnibus concluditur quod carnes hircorum caprarum & arietum & bouum & porcorum antiquorum: & sparsim non castratorum & porcellosum lactentium & agnorum lactentium non sunt multum conuenientes in regimine sanitatis sed carnes uitulorum iuuenum & arietum animalium & porcorum duorum annorum uel unius et castrorum sufficenter conuenientes sunt eius in regimine sanitatis. Et est diligenter notandum quod carnes declinantes ad siccitatem debent elixari: & declinantes ad humiditatem debent assari: ut earum humiditas tepescat. & ideo carnes cuniculorum & leporum ceruorum uitulorum & capriolorum debent elixari: & carnes porcellorum & castrorum arietum assari: alixatio. n. obtinet siccitatem. Et ex hoc patet quod in temporibus & complexionibus humidis magis competunt carnes declinantes ad siccitatem et assent. In temporibus siccis & complexionibus & etate siccis magis competunt carnes declinantes ad humiditatem.

In hoc textu pro Oua recentia: uina rubentia: pingua iura: ubi nunc tria alimenta que Cum similia pura nature sunt ualitura. in modica quantitate multum nutrum. Quo rum primum est oua recentia: quia sunt de his que in modica quantitate multum nutriunt: ut inuit Aui. ii. cano. c. de ouis. Et ideo uult. iii. i. c. i. ubi dicit: nutriens uero parue quantitatis & multi nutrimenti sunt oua & gallosum testiculorum. Et illud ideo in multis aliis locis repetit. Circa electionem uorum: sciendum est oua que gallinarum & pedicorum & fasanorum iuuenum & pinguium sunt bona in sanitatis regimine: & alius ouis simpliciter meliora: unum oua paruula longa sunt bona. unum filia proserpini iubet pro lege teneri. Quod bona sunt oua candida longa noua. amplius oua tremula. i. decoctione aliquoties inspissata: ut in manu tenentis in cortice suo uideantur tremere: sunt meliora duris & sorbilibus. & sunt multi nutrimenti: & facilius & bone digestionis: & generant sanguinem maxime cordi proportio-

nabile. un̄ cōualefcētibus senibus & debilibus maxime cōueniūt: & maxime uitella. un̄ Auic. i. trac. de uiribus cordis uult q̄ uitella oua rū aīaliū bone carnis sicut gallinaz̄ pdicū & faseanoz̄. licet nō sint medicine cordis: multū tū cor cōfortāt. Et postea subdit q̄ cito ī sanguinē cōuertunt: & post cōuersionē paucā hēnt supfluitatē & generāt sanguinē subtilē & clarū: & ergo maxime cōfortāt cor generādo sanguinē ei p̄portionabile. Et ulterius dicit q̄ multū ualēt in dissolutione subie spūs & diminutione sanguinis cordis. Sorbilia uero oua facilis sunt digestionis: & leniunt pulmonē: & pectus: uētrē lubricāt & minus nutrint quā tremula. Dura uero oua p̄ decoctionē facta ad digerēdū sunt difficilia: & nutrimentū exhibēt grossum: & tarde a stomacho descēdēs: & tarde penetratiuū. Notādū est in sup q̄ ex diuersitate p̄parationis: ouoz̄ eē acquirē in eis bonitas uel malitia. aut. n. sunt assata: aut elixa: aut frixa: aut ī iure sūt cocta. Assata elixis grossiora sūt & ad digerēdū duriora: q̄a foc⁹ subālē eoz̄ hūiditatē desiccāt: Et sūt duob⁹ modis: aut. n. cū corticib⁹ iter calidos cineres ponunt aut ī testis frāgūt. In testis fracta peiora sūt aliis. Illa aut̄ q̄ cū corticib⁹ iter calidos cineres ponunt duob⁹ sūt mōis aut iter cieres ponunt tota: aut sup carbōes p̄i discoopta: q̄ ī cinerib⁹ ponunt tota sunt peiora: q̄a cū calor foci circūeat: fumositates retinet: discoopta sūt carbōes posita fumositatē emittūt & mūda sūt: Elixā ī aq̄ meliora sūt q̄ assata: q̄a aq̄ humiditas calori foci ī hūiditate de siccāda repugnat. Et sūt duobus modis: aut. n. cū corticib⁹ elixant aut infra aquā frangunt. Cū corticibus peiora sunt aliis: q̄a cortices phibent dissolutionē fumositatū & grossiciei. In aq̄ fracta calor aq̄ tēpate penetrat & grossiciei suā subtiliat: & aufert sibi grauitatē sui odoris: un̄ hmōi laudabiliora sunt ceteris oibus. frixa ceteris peiora sunt: q̄a pessimos generāt humores: & sunt ī stomacho morātia fumositatē & corruptionē inducētia & fastidiū faciētia. In iure cocta

inter assata & ī aq̄ fracta sunt mediocria. Et ista colligunt^r ex Isaac in dietis uniuersalibus. Sciendū est et q̄ ouū diuersificat scdm̄ eius partes cōponētes. Nā uitellū ī caliditate tēpatū existit: albumē uero frigidū est & uiscosū dure digerit: & sanguis ē ex eo generatus nō est bonus. ut habet^r ex Rasi. iii. Almā. c. de uirtutibus ouoz̄. Et sicut oua p̄dicta. s. gallinaz̄: pdicū: & faseanoz̄: sunt cōueniētia ī regimine sanitatis: ita oua anarū: ansez̄: structionū: & siliū uolatiliū min⁹ cōueniētia sunt ī regimine sanitatis: uel simplr̄ cuitāda. Secūdū est uinū rubeū. Pro quo sciēdū est q̄ uina diuersificant^r ī colore. Nā q̄ dā sūt alba: q̄dā rubea clara: q̄dā citrina: & q̄dā nigra. Vina. n. alba debiliora sūt ceteris: minus calida & minus nutritiua. uerū sunt minus ledentia caput & magis urine puocatiua & appetitiua. Quod sunt debiliora ceteris. patet: q̄a scdm̄ Gal. sup. i. can. iii. pte regiminis acutoz̄. Debile uinū est qd̄ minus calefacit & minus replet caput: cū ergo uina alba minus calefaciūt & minus replēt caput ceteris: ut patebit debiliora erūt ceteris. Qd̄ aut̄ uina alba sunt ceteris minus calida: patet p̄ Gal. in cō. illius can. iii. pti. regiminis acutoz̄. de uino etenī albo: dicētē. Nō ē possibile alicui ex uinis albis ut calefaciat calefactione uehemēti. Et postea subdit. Vinū aut̄ albū est minoris calefactionis oibus uinis. Et istud est uerū cōparando uina eiusdē territorii adinuicē: & nō aliter: qm̄ uina rubea & ruffa galliana nō sunt ita fortia nec ita calida: sicut sūt multa uina alba q̄ reperiunt^r ī aliis territoris. Debet igit^r fieri cōparatio iter uina eiusdē mancriei & territorii. Qd̄ aut̄ sint ceteris minus nutritiua patet p̄ Gal. ī cō. illius amphorismi secūde pticule amphorismoz̄: facile est repleri potū q̄ cibo: dicētē. Vinū. n. aquosum subtile atq̄ albū usua liter aq̄ est uicinū & illius uirtuti uicina adnutriēdū: un̄ urina puocatur: nec corpus inde nutrit. Et sili ī cō. illius amphorismi eiusdē pticule. Eoz̄ q̄ nutriunt^r dicit Gal. uinū aquosum nimis dat cor

pori nutrimentū cuius liquor est sicut aq̄ subtilissima & color alb⁹.
qđ aut̄ nimis ledūt caput p̄ Auic. in. i. doc. ii. c. de regimine aq̄ & ui
ni dicētis. Vinū uero albū & sub tasse calefactū est melius: nō. n. ca
pitis efficit dolorē: sed fortasse humectabit & capitis dolorē alleuia
bit. Et idē ēt uult Gaſ. in cō. illius can. iii. pticule regiminis acutoꝝ.
Potus aut̄ dulcis: rō aut̄ q̄re minus ledūt caput est: q̄a minus fumo
sa & uaporosa sunt ceteris: qđ aut̄ magis sunt urine puocatiua &
apriua: pater p̄ Ipo. in cano. illo. iii. parti. regiminis acutoꝝ de uino
etenī albo dicētē. Sed trāsitus eius. l. uini albi ī uescā est facilior q̄
cuiuslibet alterius potus: cū quo ēt uim apitiuā h̄re dinoscit. Et ex
hoc textu sequit̄ qđ ista uina alba subtilia plus cōueniūt q̄ alia uina
calefactis siue a natura sicut colericis & sanguineis naturalib⁹ siue
ab accidēte: sicut calefactis ex ira uel mora ī sole. Et s̄l̄r magis cōue
niūt studētib⁹: qđ debēt uti uino nō turbāte cerebrū & s̄l̄r cōueniūt
h̄ntib⁹ cerebrū debile siue naturalr̄ siue accidētalr̄: q̄a h̄ntes cerebrū
debile & forti uino facilt̄ incubriant̄. ut hēt Auic. in. i. loco p̄al. Et er
go si uti uolint uinis fortibus necesse est ea fortiter limphare. Et s̄l̄r
cōueniūt h̄ntibus epar calidū & stomachū calidū & habitātibus in
regiōe calida: quia calida uina in istis facerēt estuationē. Vina uero
rubea clara sicut beluacensia calidiora sunt ceteris. ut uult Gaſ. cō.
illius canonis sup̄ almā. De uino etenī albo. ubi dicit. Verūtū cuius
calefactio ex uinis est uehemēs. eius color est rubeus clarus. Et ista
uina ēt nutribiliora sunt ceteris: ut hēt Gaſ. in cō. illius amphorū
mi p̄all. Facile est repleri: ubi dicit. grossum uero & rubeū uinū nu
tribilius est ceteris: implēs corpora cito obnoxia inanitiōi. Et circa
istud est intelligendū qđ uina rubea dicunt̄ nutribiliora eo qđ plus
eoꝝ in subtiliāta mēbroꝝ cōuertit̄. Vina tñ nigra p̄nt dici nutribi
liora ceteris: q̄a cōstātius dāt nutrimentū: & tardius a mēbris resolu
bile. Et isto mō dicit Gaſ. in cō. illius amphorū p̄alle. Eorū q̄ nu

triunt̄ qđ uina grossa & rubea nutribiliora sunt quā aquosa. minus
tñ quā nigra. Et isto mō ēt intelligit̄ dictū Isaac ī dietis particulari
bus ubi uult qđ uinū nigrū plus nutrit̄ q̄ rubeū. Et ista uina rubea
magis ledūt caput quā alba & minus urine sunt puocatiua. & hinc
est qđ ista uina q̄a fortia sunt h̄ntib⁹ debile cerebrū nō cōueniūt: ut
dictū ē: sed bñ cōueniūt h̄ntibus forte cerebrū: cū forte cerebrū ua
pores eleuatos ad ip̄m nō suscipit: ut dicit Aui. in. i. cap. p̄alle. & cir
ca istud est sciendū qđ ingeniu hoīs fortis cerebri magis clarificat̄ &
acuit̄ si bibat uinū bonū quā si nō biberet. ut uult Aui. in. c. i. p̄all.
& rō est: q̄a ex bono uino plusq̄ ex quocunq; alio potu generant̄ &
multiplicant̄ sp̄s subtiles clari & puri. & inde ē qđ theologi cōtē
plari soliti circa altissima bona uina diligunt. & scđm Aui. ibi. Ista
uina ualēt hoib⁹ frigide cōplexiōis & fleumaticis. Talia nāq; uina
corrigit̄ lapsū frigiditatis cōplexiōis & apiūt opiliatiōes euenire so
liras frigidis fleumaticis: & digerūt fleumata coopantia ad cōuer
sionē eoꝝ ī sanguinē: & digerunt̄ facilt̄: & cito penetrāt & p̄bēt ali
mentū mūdū & sp̄s plurimos. Vina uero citrina minoris calefa
ctionis sunt q̄ rubea clara: ut uult Gaſ. i. cō. illius canonis p̄al. de ui
no etenim albo. maioris tñ calefactionis sunt q̄ alba. & ergo magis
sunt caput ledētia q̄ alba. ut uult Gaſ. in cō. illius cano. p̄alle. Potus
aut̄ dulcis. Et ista uina ēt minus nutritiua sunt q̄ rubea. magis tñ q̄
alba. Et apud quosdā ista uina ēt uocant̄ alba. Et hinc est qđ aliq̄ di
cūt qđ uina alba cito calefaciūt multū. Vina uero nigra sunt mino
ris calefactionis q̄ citrina. & ergo etiā minus ledūt caput q̄ citrina.
Sed q̄a tardioris descēsus sunt in uentrē. & minus urine puocatiua
q̄ alba. magis ledūt caput q̄ alba. ut hēt Gaſ. i. cō. illius. c. p̄al. Potus
aut̄ dulcis. Et sūt ista uina ēt plus nutritiua q̄ alba. & citrina min⁹
tñ q̄ rubea. ut p̄dictū est. Tertiū est sorbilia facta ex iuribus carniū
& maxime ex brodio pulloꝝ. Talia. n. brodia nature humane sunt

amica ex quo facillime in sanguine sunt mutabilia. & bonum sanguinem generant. & maxime dum sunt ex similia. i. ex subtilissima parte farine quia similia & maxime tritici multum nutritiva est & bonum nutrimentum affert. ut hinc potest ex Ra. in alma. Et ista tria ponit Auic. ii. in doc. ii. sum. in. c. xy. i. sine. ubi dicit. Exemplum subtilis multum nutrimenti boni chini. i. humoris est ouorum vitellus & uinum & aqua carnis. Et ex isto concluditur quod ista tria sunt de genere naturam humanam maxime confortantia.

In hoc textu tanguntur duodecim res Nutrit & inspungat triticum: lac: caseus infans corpus humanum nutrit Testiculi: porcina caro cerebella. medulle trietes ac inspungat Dulcia uina: cibus gustu iocodior: oua res: quorum prima est Sorbilia: mature sicus: uueque recentes. triticum. i. panis ex tritico. de quo dicit Auic. ii. can. c. de pane. quod inspungat uelociter & maxime de frumento nouo. Ra. uero in Alma. de tritico dicit. Triticum temperamento uicinum est: licet caliditati parum attineat. Quod autem ponderosius & solidius inuenitur maioris est nutrimenti. Oibus quoque hominibus aliis granis proficiens magis proprium inuenitur. Sanguis est ex eo generatus omni sanguine quod ex aliis generatur granis temperatior est. Et sequenti. c. dicit. Panis quod ex tritico fit pluribus hominum conuenientior est. Circa electionem autem tritici sciendum est: quod electio eius potest sumi uno modo ex parte substantie ipsius: alio modo ex parte preparationis eius. Electionem autem eius ex parte substantie ipsius ponit Auic. ii. cano. c. de frumento dicens. Melius est istud quod est medium inter duritiam & raritatem: magnam: pingue: recens: i. non nimis antiquum: planum: quod est inter rubedinem & albedinem: frumentum uero nigrum mali est nutrimenti. Rasis uero supradedit ponderositatem eius super electionem eius. Circa electionem uero eius ex parte preparationis eius sciendum est quod omnia que sunt ex farina tritici frixa tarde a stomacho descendunt: generant grossos humores: opilat uias epatis: augmentat sple-

ne & generat calculum multum nutrit si digerant. Triticum uero elixum est cibus grauis & indigestibilis. sed si digeratur. fortiter nutrit & roborat uirtutem. Sed triticum sub forma panis bene fermentati & affati in clibano moderato igne est electus cibus: Et omnia ista colliguntur ex Galie. i. ali. Secunda res est lac: Et potest illud intelligi de lacte ebutirato quod apud medicos adohohe dicitur & apud coenes balbucas: balbucas. n. recens si comedatur cum pane recenti siue calido & imposito maxime inspungat: potest et intelligi de lacte caprino quod est multum nutrit de quo prius latius dictum est ibi: pscica poma pira: tertia res est caseus infans siue recens: de quo dicit Auic. ii. cano. c. de caseo: quod est nutritiuus & inspungatius. Et licet caseus recens nutriat & inspungat. i. regimine tamen sanitatis non conuenit: quia si quoniam ex eo nocumenta prius dicta ibi: pscica poma pira. Quarta res testiculi: & illud maxime intelligendum est de testiculis gallospungatorum: de quibus Auic. ii. cano. c. de testiculo dicit: quod sunt ualde boni nutrimenti & pulchri & .iiii. in. c. i. c. i. de eis dicit quod in modica quantitate multum nutrit. Et potest istud et intelligi de testiculis porcorum multum pinguium nodum coctum: sicut porcorum caro: quod aliorum animalium quadrupedum melior existit: & hoc quo ad hoc quod est nutrimentum per se maius irresolubilius corpori humano filius: sic est & porcorum testiculi respectu testiculorum aliorum animalium quadrupedum: & hoc diligenter notandum quod testiculi animalium puerorum in quibus est iam fermentatum semine & generatum non sunt boni nutrimenti: sed testiculi animalium iuuenum adhuc non coire potentium quibus adhuc non est sperma fermentatum: sunt satis laudabilis nutrimenti si bene digerantur: & de istis et intelligitur dictum prius. Quinta est caro porcina. de cuius electione & effectu satis ample dictum est prius. ibi pscica: poma: pira. Sexta est comestio cerebrospungatorum: pro quo sciendum est quod cerebrum est stomacho malum nauseantium deiectionum appetit: & grossi humoris generatiuum: uerum est tamen quod si bene digeratur alimentum dat corpori notabile: sed nullo modo comedi de-

bet post alios cibos: bonū autē est q̄ cū origano uel calamēto uel cū
aliquibus obtēpātibus eius uiscositatē & frigiditatē in q̄bus sit uirtus
incisīua & calefactiua parē: Et cauedū est qd si comedat qd primi
tus affec̄ sup carbonēs: & est aduertēdū qd nō cōfert illis q̄bus frigi
de solent aduenire egritudines sed bñ hñtibus cōplexionē calidā: ut
uult Rasī ī almā. & de uirtutibus mēbroꝝ aīaliū. Et breuiter parū
cōuenit in regimie sanitatis: sed aliqñ bñ cōuenit uia medicīne. sicut
cerebrū capreoloꝝ cōueniēs est cōtra uenena: & cōtra morsum ue
nenosoꝝ: & cerebrū leporis cōtra tremorē. & secūdū quosdā. cere
brū pulloꝝ & caponū ad memoriā & subtiliationē ingenii cōferūt.
Circa electionē tñ cerebroꝝ sciendū est q̄ meliora coꝝ sunt cerebra
uolatiliū. & pprie montanoꝝ: & ex cerebris q̄drupedū cerebrū arie
tis deinde uitali. ut uult Auī. ii. cano. c. de cerebro. Septima est me
dulle q̄ multi sunt nutrimenti si bñ digerant. put dicit Auī. ii. cano.
sc. de medulla. & ē facile ī sanguinē cōuertit. hoc tñ malū faciūt q̄
deiciūt appetitū atq; nausēā iducūt. Et ergo Auī. docet eas come
dere cū pipib⁹. Et ē aliq̄ eas pparāt cū citoniis & pastillis: ut faciūt
lecardi. Et pro electione eas dicit Auī. q̄ cōueniētiōr est medulla ui
tuloy & cerui. deinde thauri: & postea capraz. d. inde ouū. Et secū
dū aliquos medulle thauoꝝ iuuenū & pinguiū multū cōuenientes
sunt. Octaua est dulcia uina de q̄bus postorius dicit̄ ibi. sunt nutri
tiua. Nona est cibus gustu iocundior: qa talis maxime nutrit. Lux
ta illud Ipo. ii. pte amphorismoy dicētes. Paz̄ deterior cib⁹ & pot⁹
delectabilior qdē melioribus magis delectabilis est appetendus. Et
Gali. ī cō. illius ait. Ois. n. cibus lapidus in quo q̄q̄ delectat̄ cū acci
pit̄ a stomacho cōplexus retinet̄ & cū magna delectatione digerit̄
plus q̄ glibet alius q̄ fit abominabilis: fugit un̄ uomitus fastidiū in
flatio rugitus generās. Et hinc est q̄ aliq̄ melius ualēt cū malo cibo
q̄ cū bono: qa maiorē delectationē hēnt ī malo. Decima est oua sor

bilis q̄ in modica q̄tate ē multū nutriunt: de q̄bus ē dictū est su
pra ibi. Oua recentia. Undecima est ficus mature q̄ pp suā dulcedi
nē multū nutrit & īpinguāt. Circa istud sciendū ē q̄ licet nutrimentū
sic nō existat ī robore nutrimenti carnis: & granoꝝ. est tñ uehementio
ris roboris q̄ nutrimentū oīum fructuū: ut uult Auī. ii. ca. c. de ficu
bus. Et ibidē ē dicit q̄ ficus est nutritibilior ceteris fructibus. Et idē
uult Auī. in. i. c. de regimine eius qd comedit̄ dicens q̄. Itē fructus
fructus magis nutritiui & siores & ppingores carnis: ī nutriendo
sunt ficus & uue ualde matura & dactili. Circa electionē uero earū
sciendū est q̄ scdm Auī. ii. canone. c. i. de ficibus. Melior est alba
qa lenior. deinde rubea siue citrina. & deinde nigra. Et q̄ uehemen
tior matura est melior est & pxima ad hoc ut noceat. Itē humide & rez
cētes ficus magis & uelocius nutritiue sunt q̄ sicce & citius trāscūt
de stomacho ad epar & magis humectāt epar & magis lenificant q̄
sicce: sicce uero sū minus inflatiue & magis stomacho cōueniētes q̄
humide de sicce dicit Auī. loco palle. Sicca qdē ī suis oparō: bus est
laudabilis. uerū sanguis ex ea generatus nō ē bonus: & pp hoc facit
pediculos: uerū si sit cū nucē tūc eius chimus. i. humor sit bonus: &
post nucē cū amigdala. Et postea dicit q̄ administratio sicce cū ie
iuniū adest. est mirabilis iuamēti ī apiendo uias cibi. & pprie cum
nucē & amigdala. cū tñ ei nutrimentū cū nucē sit plus qnā cū amig
dala. Et cōueniūt utreq; ficus ī hoc q̄ ī ipsis est inflatio & lenificatio
& expulsio supfluitatū ad cutē & puocatio sudoris & remotio aspi
tatis gutturis: & mūdificatio & lenitio pectoris pulmonis & canne
eius aptio opilationū epatis renū & splenis. Duodecima res est uua
recēs. i. uua dulcis & bñ matura. Pro quo sciendū est q̄ uua est tri
plex. Nā qdā est imatura & acerba & fit ex ea agresta. & ista strin
git uentrē & colerā rubcā reprimat atq; sanguinē: & multū ualet in
fluxu uētris colerico: alia est matura uiridis & recens: ex q̄ fit uinū.

Et ista spāliter qñ est alba. & sine nucleis & cortice uètrè laxat & ce-
 teris fructibus plurimi & mēioris nutrimenti existit sicut & ficus;
 minoris tñ nutrimentū est q̄ ficus ut hēt Au.ii.can.c.de uua. uerū est
 tñ q̄ uētositate generat & inflationes uētris dolorē. Et si remāserit p
 duos dies uel tres post collectionē suspēsa donec cortex detumescat
 melius nutrit & minus laxat; nec tñ inflat. Et hūtes stomachū plenū
 cibo & imūdu malis humorib⁹ nullo mō comedāt uuas & spāliter
 recētes & sine arillis; uelociter. n. in stomacho imūdo corrūpūt &
 in stomacho pleno cibus; q̄a nimis cito digeruntur: & non poterunt
 exire de stomacho post eaz digestionē pp cibū nōdū digestum: q̄re
 tunc in stomacho corrūpūt & aliū cibū corrūpūt. Et similiter ē
 intelligēdū est de aliis fructib⁹ laxatiuis; & si aliq̄s uelit fumere uuā
 uiridē & recētē bonū est q̄ primitus infundat in aqua feruenti per
 horā; & deinde ponatur in aquā frigidā; & post sumatur. Ra. uero in
 almā. de uua recentī; & spāliter dulci. dicit q̄ cito corpus impinguat;
 & augmentat erectionem uirge & ulterius dicit q̄ illa uua: quæ est
 subtilioris coriū. i. corticis citius descendit a stomacho; illa uero quæ
 grōssioris tardi⁹. Alia est uua sicca: quæ passula uocatur; & ista licet
 ponatur & numeratur inter equalia: p̄az tñ caliditati attinet: & bñ
 nutrit secūdu Ra. lo. p̄all. & cōfortat stomachū & epar scdm Auic.
 loco p̄alle. & opilationes remouet. Et dī q̄ epar impinguat ex eis
 & maxime si mudentur ab arillis; Et sic tex. predictus potest intel-
 ligi de uua matura recentī; & de uua sicca quæ passula dicitur:

In hoc textu po-

nunt̄ quatuor genera Vina probant̄ odore; sapore; nitor; colore;
 lia q̄bus uina p̄bat̄ Si bona uina cupis; hec q̄q; p̄bant̄ in illis.
 Primū est odor; ui Fortia; formosa; fragrātia; frigida; frisca.
 num. n. boni odoris
 siue redolēs multiplicatiuū est spūm subtiliū; Et secundū cōstā. y.

theorice bñ nutrit; & bonū sanguinē generat; uinū uero fetidū abo-
 minabile est nature humane spūs grossos melācolicos generās; & se-
 cūdu Cōstā. y. theorice malū sanguinē & capitis dolorē ex malo su-
 mo caput ascendere generat. Gal. uero. iiii. regiminis acutoz; cō. i. lo-
 quēs de diuersitate uinoz; ex odore dicit q̄ ex uino boni odoris est
 melioris chimi. i. humoris. & scdm illud est multitudo que implet ex
 eo caput; q̄ est q̄a est subtilius & calidius. Quod aut̄ ex eis est mali
 odoris scdm maliciā chimi generati ab eo erit paucitas lesionis eius
 in capite; qd̄ est q̄a est frigidius & grossius; Illud at̄ cui penitus nō ē
 odor nō facit oīno aliqd̄ accidere ī capite; q̄a ē uehēmēt grossum.
 Secundū est sapor. sicut. n. cibus sapidi⁹ melius nutrit & melius a
 stomacho aplectit̄. ut dictū est ī snia p̄cedēti ita & uinū. Circa istud
 tñ sciēdū est q̄ uina in sapore diuersificant̄; qd̄a. n. sunt dulcia aliis
 nutritiōra grossum sanguinē faciētia & uentrē humectātia ad di-
 gerendū dura & sitim generatiua. Alia sunt pōtica siue stiptica sto-
 machū cōfortātia; uentrē cōstipātia; pectori & sue p̄tinētia. i. pulmo-
 ni & cāne eius nociua; intestinis cōgrua. ad digerēdū dura. alia sunt
 acerbā q̄ sunt diuterica. i. urine p̄uocatiua. grossos humores nō gene-
 ratiua; sed dissoluētia. alia amara minus calida. ut habet Cōstā. y.
 theorice. Tertiū est nitor siue resplendentia q̄ indicat sup subtilitate
 uini; & sic ex cōsequenti sup subtilitate spiritiuū ex ipso generator.
 Quartū est color. Ex pte. n. coloris uina diuersificant̄ in nutritione.
 Vina. n. rubicundiora ceteris paribus magis nutritiōra sunt albis; &
 ideo plus cōueniūt mactris quā alba. alba tñ plus cōueniūt pingui-
 bus. Et de ista diuersitate uini; ex colore dictū est prius ibi. Oua re-
 centia. Deinde ī textu ponunt̄ q̄q; spālia q̄bus p̄bat̄ bonitas uini.
 Primū tangit̄ cū dī. Fortia. Fortitudo. n. uini cognoscit̄ ex effectu.
 Vinū. n. forte est qd̄ calefacit corpus uehēmēt replens caput scdm
 Gall. cō. i. iiii. parti. regiminis acutoz. Istud. n. uinū maxime spiritiuū

est multiplicatiuū & multū nutritiuū. Cauēat tñ ab illo nisi sit limphatū qui sunt debilis cerebri: q̄a magna effusio ab ipso ad cerebrū ipsum pueniret & ipsum lederet. Secundū tāgīt cū dī. formosa. Vinū. n. formosum siue pulcrū q̄a cū maiori appetitu sumit melius digerit & melius nutrit. Tertiū tāgīt cū dī. fragrantia. Vinū. n. fragrās siue bñ redolēs maxie cōfortatiuū est & spirituū subtiliū generatiuū. ut dictū est. Quartū tāgīt cū dī. frigida. Nā uinū debet esse frigidū quo ad tactū. nō autē quo ad effectum. Vinū. n. calefactū cū sit rariū & subtiliū citius inebriat. neruus debilitat. & caput ledit nisi in modica quāitate sumptū fuerit. Quintū tāgīt cū dī. frisca. Vinū. n. bonū debet ēē friscū siue leue. qd̄ spumado sonum facit & habet spumā tenuē de facili labilē. & i medio existente. siue qñ in eo mouent athomi. Vinū. n. nō istius dispositionis pendulū dici debet: & maxime si nō sonat uel corpora athomalia nō heat: uel debet dici debile uel limphatū si spumā heat cū magnis ampūllis: uel ad latus cēphi spuma diu maneat.

In hoc textu ponit unū documentū de uinis. Et est q̄ uina cādida & dulcia

Sunt nutritiua plus dulcia candida uina.

ceteris paribus uel nutriunt reliqs uinis. Et istud uoluit Cōstā. loco p̄all. & idē uult Aui. in. i. c. de regimine aq̄ & uini. ubi dicit. Vinum quoq̄ grossū qd̄ est dulce. est melius illi q̄ uult ēē pinguis: Et rō ē q̄a uina dulcia uehemētē a mēbris attrahunt pp̄ eos: dulcedinē cui natura cōgaudet. nā dicit Aui. ii. can. trac. i. c. iii. opationes autē dulcis sunt digestio & lenificatio & multiplicatio nutrimenti. & natura diligit ipsum. & uirtus attractiua attrahit ipsum: Et licet iste textus uerificet de oī uino dulci: eligibile est tñ uinū moderate dulcedinis. & nō dulce in sumo. sicut uinū qd̄ uulgo muscadellū siue muscadellū dī: q̄a tale corrūpit sanguinē. Cuius rō est: q̄a natura rapit auide

tale uinū a stomacho ad epar prius q̄ digerat qd̄ i eo est utile chilificationi & aq̄ maturet eius supfluitas: pp̄ delectationē eius maxie mā i cōnaturalitate dulciū: & sic replet sanguinē aquositate indigesta: ex q̄ reddit aptus ebullitioni & putrefactioni. Et istud ēē itelligēdū est de alijs cibis dulcibus in sumo: Pro maiori noticia sciēdū est q̄ ex usu uini dulcis alioz nutritiū dulciū tria timent nocumēta: & maxime his q̄ ad ea. p̄ni sunt. Primū est fastidiū p̄pterea q̄ dulcia suis caliditate: & humiditate leniūt & applanāt orificiū stomachi iducentia illic dispositionē cōtrariā inanitioni & corrugationi q̄ sunt cā famis. Secundū est uelocitas inflāmationis eoz & cōuersionis i colerā. nā res dulces cōueniētissime sunt in generatiōe colere. Et pp̄ hoc mel plus oibus rebus generat colerā: qm̄ ipm̄ est dulcius oibus rebus: & post ipm̄ uinū dulce: ut hēt Gal. in cō. illius can. iii. part. regiminis acutoz. Mentē leuius pcutit. Et hinc est q̄ iducit sitim nec cōuenit fabricatibus: nec ēē colericis. ut ibidē dicit Gal. Tertiū est opilatio epatis & splēis: q̄a dulcia trahunt ab eis cū fece pp̄ magnā delectationē quā hēt eis: & maxime epar aq̄ digerat: q̄re illic leuiter iducūt opilationes: coopante ad hoc substātia grossa: i q̄ fundat sapor dulcis scdm̄ Aui. ii. cano. trac. i. c. iii. Et hinc est q̄ uinū dulce minus est urine puocatiuū q̄ alia uina. Et cōtra ista tria nocumēta summe ualēt acetosa: q̄a appetitū sua acerositate puocāt & sua frigiditate inflāmationē phibent & subtilitate sue substātie opilationes apiūt. Notādū isup q̄ licet uina dulcia & alia nutritiua dulcia opilent epar & splenē: deopilat tñ ipsum pulmonē. Et rō q̄re nō opilant pulmonē sicut epar & splenē est: q̄a a dulcibus in trāitu suo p̄ meri nil nisi subtile ad ipm̄ resūdat. & sanguis genitus ex rebus dulcibus ad pulmonē uenit iā purificatus i epate prius & corde subtiliatus. Et istud uult Gal. in cō. illius can. iii. part. regiminis acutoz: dulcis potus: Item uina dulcia minus inebriat scdm̄ Ipo. iii. parū. regimi-

nis acutoꝝ: canone illo mentē leuius pcutit q̄ reliq̄ fortiora uina: ex
 p̄dictis cōcludi pōt q̄ si bibat̄ uinū rōne nutritionis corpis restau
 rationis & ipinguationis. sicut cōtingit ī his q̄ macri sunt: siue natu
 raliter siue accidētaliter: tūc uina dulcia & grossa sufficiēter colora
 ta. Talia. n. uina sunt sufficiēter nutritiua & depditi restauratiua: &
 corpoꝝ ipinguatia: uñ cōueniētiōra sunt ad ipinguādū corpa ma
 cra. Et p̄ oppositū si intēdamus nō nutritionē nec depditoꝝ restau
 rationē nec ipinguationē ut cōtingit in his q̄ sunt multū carnosī &
 pingues: tunc cōpetunt uina subtilia nō dulcia: sed sapore amibili
 odorifera ad albedinē declinātia sufficiēter fortia eligenda sunt. Si
 uero deſ uinū ad sitis extinctiōnē tū uinū albū subtile debile est eli
 gibilius. tale. n. uinū magis humectat & ifrigidat: & p̄ cōsequēs me
 lius extinguit sitim: & q̄to sitis est maior tāto tale uinū est cōueniē
 tius. Si uero uinū deſ ad spiritū cōfortationē & repationē & uirtu
 tis cōfortationē: tūc debet dari uinū subtile odorifex: saporis dele
 etabilis: mediocris coloris: sufficiētis fortitudinis: & tale uinū debet
 sumi cū pauco cibo: & debet esse depuratū ab utraq; supfluitate: &
 debet sumi pauca q̄ritate. Si uero intēdamus pectoris & pulmonis
 mundificationē & uentris laxationē. tūc uina mediocris substantie
 sapore dulcia sunt magis eligibilia.

In hoc passu po
 nunt duo nocumē
 ta nimie potationis
 uini rubei. Primū ē
 Si uinū rubeū nimiū q̄nq; bibatur.
 Venter stipatur: uox limpida turbificatur.
 q̄ nimia bibitio uini rubei cōstipat uentrē. i. duos facit recessus seu
 difficulter h̄re egestionē. Cuius cā secundū aliquos est: q̄a tale uinū
 rubeū plus ceteris paribus ē calefactiuū & magis nutritiuū. In quā
 tū. n. eius plus est calidū magis exsiccatur: & iquātū magis nutritiuū
 auidius a natura retinet̄. Pōt tū textus itelligi de nimia potatiōe ui

ni rubei stiptici aut pōtici: ex q̄ stipticat̄ & cōstipat̄ uēter pp stipti
 citatē & ponticitatē uini. Circa istud tñ sciēdū ē q̄ si exhibeat̄ uinū
 ad stomachi & uiscer̄ cōtētiue fortificationē eligemus uina grossa
 pontica uel stiptica rubca uel nigra sicut cōtingit in h̄ntibus fluxū
 uētris pp debilitatē cōtētiue stomachi: & istud uult Ipo. iii. parti. re
 giminis acutoꝝ. can. illo palmeus qdē & niger: & sifr Gal. i. cō. illi.
 Sed si intēdamus cōfortationē digestiōi cōpetunt uina subtilia uel
 mediocria in substātia & colore boni odoris & cōuenientis saporis
 & sufficiētis uigoris aliqualis stipticitatis. Secūdum est exaspatio
 gutturis siue raucedo quā inducūt aliq̄ uina intēse rubedinis pp co
 rū siccitatē & terrestritatē. Et istud nocumētū ē cōtingit ex uinis
 rubeis patrie barbātie pp eor̄ stipticitatē & terrestritatē: & maxie
 q̄n multa sunt uina p̄dicta istud nocumētū secūdum cōtingit: non
 tū primū: q̄a multū magne rubedinis solet iducere uētris fluxū pp
 feces suas terrestres cū eo mixtas q̄ sui mordicatōe mordicat̄ intēsti
 na: ex q̄ mordicatione fluxus uētris causat̄: & tale uinū nō debet bi
 bi multū. i. q̄diu fuerit turbidū & bulliēs: quia ex quo ipm ē mordi
 cans pp suas feces terrestres: ab eo ēt cleuat̄ fum⁹ mordicās: qui ad
 cerebrum ueniēs sui mordicitate mordicat oculos atq; rubificat: Et
 istud ēt itelligēdū est de istis multis patrie barbātie siue rubeis siue
 albis pp eor̄ terrestritatē. Cā aut̄ q̄re iste fumus ē mordificatiuus
 est: quia uinū a quo dissoluit̄ est mordificatiuū. Iam ut dicit Gal. i.
 pti. amphorismo. in cō. illius amphi. & qui crescūt quicquid a qui
 libet re dissoluitur ei unde dissoluitur necesse est ut assimiletur.

In hoc textu po
 nuntur sex medicie
 Hec sunt antidotū contra mortale uenēnū
 ualentes cōtra uene
 nū. Prima ē allum
 qd̄ maxime ualet cōtra nocumenta puenire solentia ex mala aq; &
 Allea: nux: ruta: pira: raphanus: & tiriaca.
 ualentes cōtra uene
 nū. Prima ē allum

maxime ualet cōtra potū male aq̄: de quo dicit Serap. & Aggre. c. de eo q̄ q̄a sumit̄ alleū & post bibitur aq̄ corrupta nō nocet aq̄ illa potatū: & idē innuit Aui. ii. can. c. de eo: & in i. c. de cōseruatione iter agētis a nocumēto diuersay aq̄z. Et istud idē ēt opat̄ cepe: ut uult Aui. ii. can. c. de eo: & sic pōt cōprehēdi sub alleo: de eo ēt dicit Aui. in i. loco p̄all. q̄ cepe est ut tiria ca malaq̄ aq̄z: & maxime cū acetos̄ qa cepe est subtiliatuū icisiuū absterisiuū cū stipticitate & apert for titer. ut uult Aui. ii. can. c. de eo. Et est calidū in tertio: q̄re calefacit malas aq̄z phibēs ne sua frigiditate stomacho noceant: & subtiliat grossas faciēs eas cito penetrare. Et acetū huic pmixtū uigorat uir / tutē eius i subtiliatione & penetratione aq̄rū & phibet a siti quā in ducere solet cepe comestū. Et eadē rōe uerificat̄ de alleo. Et ergo ēt dicit Aui. i. i. primo loco p̄all. q̄ allea comedēda sunt aq̄z grossas & turbidas: qa subtiliat eas cito descēdere faciūt & phibēt ne stoma / cho noceat̄ & intestinis: & ne uenas opilet̄. alleū p̄terea comestū añ iter & post hoc ex melioribus rebus est: & cōuenientiorib⁹ illis qui ueniūt ab aere frigido uel q̄ uadūt ad cū: ut inuit Aui. i. i. c. de regē / do iter agētē i frigore & congelatū: Et ex isto s̄ quē q̄ alleū multū ualet iter agētibus & p̄ diuersas terras cūtib⁹ potibus utētib⁹: iu xta illud metricū: allea qui mane ieiuno sumperit ore: Hūc ignota rū nō ledit potus aquaz: nec diuersoz mutatio facta locoz. Valet p̄terea alleū ad pūcturā uermiū uenenosoz: & morsum serpētū q̄a bibit̄ cū uino: qd̄ Aui. ii. can. c. de eo se dicit fuisse exp̄tū: & cōfert ēt morsui canis rabiosi & q̄a fit emplastrū ex alleo. & foliis ficus & cimumo sup̄ morsum migalis cōfert ut ibidē dicit Aui. Cepe uero se cundum Aui. ii. can. c. de eo cōfert ēt morsui canis rabiosi cū linie sup̄ ipm̄ aq̄ eius aut emplastrat̄ ex eo cū sale & ruta: & cepe qd̄ co medit̄ expellit nocumētū uētostratis uenenosoz: Et dixerūt quidā q̄ ipsum generat in stomacho hūorē humidū plurimū frāgētē no /

cumentū uenenosoz: notādū est circa istud q̄ alleū & cepe & sistr̄ ēt porrū uia cibi nō cōpetūt tēpatis corpibus nec calidis: & sp̄ār cruda: parū. n. nutriūt & male nutriūt: generāt sanguinē acutū & pū / gitiuū: grossos humores tñ subtiliat̄ & uiscosos incidūt: & postq̄ de cocta sunt: p̄dūt pungitiuitatē: & adhuc remanet uirtus incisua & subtiliatua: uñ magis cocta cōpetūt q̄ cruda. Porri. n. sunt calidi & sicci & dāt corpi alimētū illaudabile & oculis nocēt & generāt san / guinē nigrū melācolicū: & somnia terribilia & neruos ledunt rōne pungitiuitatis eoz: nocent dentibus & gingiuis: & nullus colericus nec melācolicus eis utat̄: & sp̄ār crudis. Cepe calide sunt & habent humiditatē sup̄fluā terrēstrē cū humiditate aquosa subtili idigesta: Si comedant̄ cruda generāt in stomacho malos humores & putre / factibiles & corruptibiles: & inducunt somnia mala & terribilia & dolorē capitis: & nimius usus eaz̄ disponit hoīem ad memoriā dep dendā & pturbat intellectū & p̄ducit ad dementiā. sed si comedant̄ cocte cū aqua laudabiliū carniū laudabilr̄ iuuāt digestionē & mi / nuunt̄ eaz̄ nocumēta & tēpāt cibaria frigida cū q̄bus decoquunt̄: sed melius est eis nō uti. Allea calida sunt & declināt ad aliq̄lē humi ditatē. sed minus q̄ cepe: ualent cōtra uētostratē: & ualēt i tussi: & bñ fereare faciūt: sed nocēt uisui & dolorē capitis inducūt: & sunt tiria ca rusticoz: Et sic p̄dicta solū cōueniūt his q̄ fleumaticū aut grossū uiscosum humorē habuerit. Colerici uero a p̄dictis abstineāt. Secū / da est nux de qua dicit Aui. ii. can. c. de ea q̄ ipsa cū sicbus & ru / ta est medicina oibus uenenis & ex ea cū cepe & sale fit emplastrū sup̄ morsum canis rabiosi. Et istud maxime intelligit̄ de nuce sicca añ cibū sumpta mō p̄dicto. Et circa istud ulterius sciendū est q̄ nu cēs sicce peiores sunt recētibus & humidis: qa sicce magis unctuose sunt: rōne cuius in colerā cōuertunt̄: & iducūt capitis dolorē & ocu los turbāt: & uertiginē generāt: & sp̄ār sumpte post cibū & lingue

B. 9. 2. 0. 2. 2. 2

paralysim inducūt uomitū puocāt & uescas in ore faciūt. Et hñtes stomachū colericū maxime debēt euitare nuces siccas: & q̄to ātiq̄ores tāto peiores sunt. Recētes aut̄ minus male sunt: q̄a nō sūt tante unctuositatis: & iō nō generāt dolorē capitis aut uertiginē & silia si cut sicce: & rōne humiditatis lubricitatis laxāt uētrē & si aliquātū / lū torreat̄ & comedant̄ post cibū: cōprimūt cibū sumptū. Et sic patet q̄ nuces recētes sunt magis cōueniētes corpibus sanis q̄ sicce. Tertia est ruta de qua dicit Aui.ii.can.c.de ea qua resistit uenenis. & postea subiūgit. Et q̄ sibi timet ne in potu sumat uenenū & pun gi a uenenosis bibat de semine eius pondus dragme unius cū foliis suis cū uino: & pprie si bibiē cū nuce & bolo oib⁹ cōtrit̄is & cōmix tis. Et dicit Ari.in lib.de aialib⁹ q̄ cū mustela uult pugnare cū ser pēte siue cū bufone: ipsa comedit ruta ut iterficiat eū: q̄a odor rute est inimicus ueneno: uñ comestio rute cū ficibus & amigdal̄is dul / cibus in mane p̄seruat a ueneno. Notandū circa istud q̄ duplex est ruta q̄dā domestica & alia siluestris. Domestica melior siluestri est: q̄a siluestris & maxime sicca. calida & sicca est in quarto gradu. q̄re plurimū sumere de ea est p̄niciosum. Domestica uero humida: cali da & sicca est in secūdo gradu. sicca uero in tertio. & est incisua re solutiua carminatiua uērositatū: & istud maxime cōuenit sicce. Nā dicit Scrap.c.de ca.q̄ est de rebus magis cōferētibus inflationibus idest uērositatibus: sed in humida est inflatio. Itē ruta uehementer acuit uisum: & pprie succus eius cū succo feniculi & melle collirio facto ex ea aut comesta ut dicit Aui.ii.ca.c.de ea. Quia tñ i succo rute q̄dā est bauracitas nocēs oculo: iō ruta pōt applicari oculo uē tilādo: ita q̄ solū uapor siue fumalis euaporatio eius & nō substātia ruta ad substātie oculi p̄tingat. Quarta est pira de q̄bus di. Aui.ii. can.c.de eis q̄ sunt cura fungorū mortificatiū. Et q̄n quoquunq̄ isti fungi cū piris minorat̄ nocumētū ipsorū. Vel pōt iste tex. uerificari

de piris aromaticis q̄ sui aromaticitate spūs cōfortaret̄ & sic nocu / mētū ueneni repellerēt: q̄nta ē raphanus de quo dicit Aui.ii.can.c. de co.q̄ cōfert morsui uipe: & cū nino morsui cornute ē: Et semen eius cōfert ueneis & uermib⁹ uenenosis. Et si ponatur fructus eius sup scorpionē morit̄ & aq̄ eius est expta in hoc: & est fortior. Et si momorderit aliquē scorpio q̄ raphanū comederit nō nocebit ei. Et cōfert ēt puocatiōi q̄ fit a fungis mortiferis. Vel pōt dici q̄ raphan⁹ ualet cōtra uenenū: q̄a puocatiuus ē uomitus: & sic p uomitū stoma chus purgat̄ a malis humoribus si q̄ i eo sint. Et circa istud sciēdū ē de raphano & radice q̄ sunt ppinq̄ i cōplexiōe q̄ nocēt corpib⁹ co lericis generat̄. n. sanguinē acutū & pūgitiuū: Et raphanus est ma / lus stomacho faciēs eructuare: & generat̄ humorē grossum: & si di gestiuā sit debilia generat̄ humorē crudū hēt tñ uirtutē subtiliati / uā & incisua: q̄dā aut̄ comedūt radice & raphanū post alios cibos ad cōfortādū digōnē. de quo admirat̄ Gal. Vñ ueq̄ est q̄d experien tia docet. Et dicūt sapiētēs medici q̄ si comedant̄ post aliū cibum iuuāt ad digōnē & descēsū eius & uētrē laxāt. Sed si comedātur ante aliū cibū ipellunt̄ ad supiora & uomitū inducūt: bonū est at̄ q̄ comedat̄ cū aceto & sale post alios cibos & in modica quātitate. Veq̄ est tñ q̄ oculis nocēt & capiti. Ra. uero in almā. di. q̄ raphan⁹ lōgā faciēdo morā i stomacho incidit fleuma. cuius folia cibū dige rūt & appetitiuā adiuuāt q̄n par̄ sumit̄ de eis. Sexta ē tiriaca. que a toto gñe ualet cōtra uenenū. & iō ualet tā rōabilib⁹ q̄ brutis cōtra uenenū tā frigidū q̄ calm: Et sub tiriaca pōt cōphēdi metridatū q̄d sile opat̄. De tiriaca. n. di. Aui. vi. i tra. iii. c. i. Scias q̄d canō maxius i curatōe ueneni ē cōfortatio caloris inati & exercitatio ipm̄ expelē dū sicut facit tiriaca. De tiriaca uero & metridato silis di. Aui. vi. i tra. i. c. d. medicis cōib⁹ ad uenena sūt medicie q̄ cōtrarie sūt ueneno q̄re nō p̄mittūt ipm̄ puēire ad cor & sūt sicut tiriaca & metridatū.

In hoc textu no Aer fit mundus habitabilis ac luminofus
tant q̄tuor docu Nec fit infectus nec olens fetore cloace.
mēta circa electio
nē aeris habitabilis quoz primū ē q̄ hō debet eligere aerē mūdū. i.
nō infectū uaporibus qa aer imūdus alterat cor secundū cōplexio
nē illius qd̄ sibi cōmiscet inuit Haly. i. tegni i. cō. illius can. Oīa hoc
enī &c. secundū est q̄ hō debet eligere aerē luminofum. aer. n. turbi
dus iducit in corpe tristitiā & pigritiā: qa aer turbatus cōmiscet hu
mores: & turbidus ad cor puenit: quare ex ipso & humoribus grossi
& turbidi generant spūs animā tritificātes & pigriciē inducentes.
Nihil est ergo qd̄ magis iocūdū facit hoīem atq; minus grauē quā
in claro aere ambulare uel mane surgere. Tertiū est q̄ hō debet ui
tare aerē infectū cuiusmodi est aer in quo sūt strages: cōiter. n. i. lo
cis in qbus p̄cessit maxima hoīum iterfectio sequit̄ pestis & in locis
uicinis: aer. n. infectus qn̄ ispirat̄ ificit spūs i nō corpe. Q uartū ē q̄
hō debet uitare fetorē cloace. Et p hoc inuunt̄ infectiōes particula
res aeris. Cuiusmodi est infectio aeris latrinaꝝ uel foueaꝝ: quo que
uel locoꝝ in qbus proiciunt̄ cadauera mortua & ossa mortuoꝝ: &
aeris uicini aq̄ i q̄ putrescit linū uel canapus: aer. n. taliter ifectus in
ficit spūs n̄i corporis & maxime cerebro nocet. Et hinc est qd̄ dicit
Aui. ii. in doc. ii. c. ii. Et aer qd̄ dū est tēpatus & clarus neq; substā
tia extranea cōplexioni spiritus cōtraria ei admisceet̄ est sanitatē eff
ciēs & ipsam cōseruās: & cū mutat̄ cōtrariū sue opationis operat̄.
Et pro maiori declaratione p̄dictoꝝ sciēdū est q̄ aer necessarius est
in regimine sanitatis dupliciter. Primo qd̄ pp refrigerationē cor
dis. Secundo pp expulsionē fumosaꝝ supfluitatū tribulantū sp̄iri
tū & calorē inatū: sicut. n. in exterioribus nos uidemus qd̄ gn̄is sine
euetatione aeris suffocat̄ & extinguit̄: sic ēt imaginari debemus qd̄
spūs & calor inatus indigēt aere ipsūm nutriente cōseruātē & ob

tempante. Obteperatio igit̄ calor̄ innati fit p aeris attractionē &
ei⁹ deputatio fit p aeris expulsionē: primū qd̄ fit p motū attractio
nis & secundū p motū expulsiois: si igit̄ aer attractus fit fetidus & i
purus corrūpit̄ calor & spiritus innatus aer igit̄ debet eē bone sub
stātie cui nō admisceet̄ aliqd ex uaporibus nec fumofitate extranea
nō. n. debet eē aer turbidus nec nebulosus nec malis uaporibus: ad
mixtu: hic. n. aer humoris cōturbat & aium cōtristat ut dictū ē. Et
debet eē discoopijs celo & nō inter parietes & tecta constrictus: &
ut sit ad unū dicere: maxime euitādus est aer inclusus & nō euenta
tus. Verū ē tñ q̄ tpe epidimie in quo accidit aeris putrefactio cōis
eligēdus est aer inclusus. Vñ t̄pibus illis bonū ē manere i domibus:
& tenere fenestras clausas ne aer putrefactus igrediat̄: sed alius aer
discooptus melior existit. Euitādus ē p̄terea i regimine sanitatis aer
cui miscent̄ uapores lacuū & pfunditatū aquā putridā cōtinētū.
& oleꝝ talū q̄lia sunt caules & eruca & silia: & arboꝝ uiscositatum
malaz: q̄les sunt ficus & nuces. Amplius eligēdus ē aer in quo sus
flant ueti ex terra alta uel equali. Et multū ēt sollicitari debemus q̄
aer nō excedat in aliqua q̄litate primaz. s. caliditate frigiditate hu
miditate & siccitate. Q uod si forsan cōtigerit, obteperet̄ per artē,
q̄tū possibile est. Et ista colligunt̄ ab Aui. ii. i. doc. ii. c. diuersis.

In hoc textu po
Si tibi serotina: noceat potatio uini nit̄ unū documētū
Hora matutina rebibas: & erit medicina. & est q̄ si quis male
ualuerit ex sūptione
uini de nocte siue tpe serotino: talis in crastino debet iterato sumere
uinū. Vñ potatio uini nocturna pōt inducere ebrietatē siue sit imp
matutinā: uel p̄t iducere sup calefactionē corpis si uero iducat sup
calefactionē corpis tūc maxius error ē de mane itez sumere uinū:
qa est addere ignē igni: si uero hō icurrat ebrietatē cū aliquali nau

sea: tunc de mane bonū est sumere uinū q̄a ex sumptione uini: de fa-
cili tunc puocat uomitus: ex quo sequit̄ mundificatio stomachi: q̄
mundificatioe facta: de facili cessat nocuentū ebrietatis & nausea.
Et pp hoc cōsultat Ipo. semel ī mēse inebriari. ut ex ebrietate puocet
uomitus: q̄ est maxime p̄seruatiuus ab egritudinibus cronicis. i. lon-
gis & malis: si etiā ex potatione uini nocturna ledat̄ aliqs: & hoc pp
incōsuetudinē potādi uinū tunc de mane pōt cōcedi uinū ut affue-
scat: & sic minus ledit̄ a sumptione uini. A cōsuetō. n. minor fit lesio
ut uult Ipo. ii. Amphorismoz: ibi. Ex multo tpe cōsuetā & c. Si uero
ex potatione uini nocturna sequat̄ sitis matutina illa est mendosa q̄
curat̄ potione uini magis tñ sedat̄ potatioe aq̄: Et qa iā dictū est de
lesione & sumptione uini. sciendū est q̄ hō debilis cerebri & etiā cu-
iufcūq; alterius cōditionis summope cauere debet a frequēti ebrie-
tate. Frequēs ebrietas scdm Aui. in. i. c. de regimine aq̄ & uini indu-
cit sex icōmoda in corpe humano: quoz. Primū est corruptio cōple-
xionis epatis: qa uinū supflue bibitū ad epar ueniēs uel supflue re-
soluit calorē ipsius: uñ amittit uirtutē sanguificā. & loco sanguinis
generat aquositates efficiētes ydropisim uel incendit epar & humo-
res eius uñ generat̄ lepra uel mania. Secundū est corruptio cōple-
xionis cerebri pp assiduā eleuationē fumoz uini ad ipsum: disponē-
tium calidū cerebrū manie & frenesi: & frigidū epilensie litargie ap-
poplexie & subeth. Tertiū est debilitas neruoz: uidemus. n. bibulos
inebriari solitos tremere caput & mēbra: nō solū in senio: sed et ī se-
nectute & iuuetute qñq;. Quartū ē egritudines neruoz sicut spas-
mus & paralisis: qa uinū supflue acceptū sepe ī stomacho acceptū
efficit̄: q̄ ualde nocet neruis. Sepe quoq; cōuertit̄ ex defectu dige-
stionis in aquositates indigestas q̄ neruos remolliunt. Et sepe ducit
humores grossos ad neruos qbus distendunt̄ uel cōtrahunt̄. Quin-
tū est appoplexia pp humiditates cerebri multiplicatas a uino: ita

ut totaliter opilet̄ uias spiritūū aīaliū a cerebro in mēbra. Sextū est
mors subitanea dū. s. stertēdo & dormiēdo uie anhelitus multitudi-
ne uini uel humiditātū ex eo generatay claudunt̄ & cbrius suffoca-
tur. Et licet uinū imoderate sumptū p̄dicta iducat nocuentā: mode-
rate tñ sūptū multa iducit iuuamēta. Tāgit. n. Aui. c. pall. qñq; eius
iuuamēta. Primū est q̄ est bonus cibi penetrator ī toto corpe. i. faci-
lē efficit̄ penetrationē cibi cui imisceat̄ ad oīa mēbra sui calorē sub-
tilitate & cōueniētia ī pprietate occulta. Secundū ē q̄ icidit ī fleu-
ma. & hōc suis calore & subtilitate substātie: resoluit ipm coaptādo
expulsioni uias apiēdo: & naturā cōfortādo ad expulsionē. Tertiū ē
q̄ incidit colerā rubeā ī urina & aliis euacuationibus ut sudore ege-
stione & resolutione insensibili. Et istud itelligēdū est de uino subtili
subrubeo uel albo qd̄ uel debile sit ex natura sui uel fortiter limpha-
tū. Alioqn multiplicaret colerā per cōuersionē ipsius in eā & super
calefactionē epatis ab eo. Quartū est q̄ facit melācolia: q̄ grossa est
& tardi motus faciliter labi per cannales pprios ab epate ad splenē.
& a splene ad os stomachi: & tadē a corpe cū fecib⁹ exire: & flectit
seu reprimat̄ nocuentū melācolie ppter cōtrarietate ī cōplexioe &
mō substātie & ī effectib⁹. Nā melācolia tristitiā pusillanimitate &
auariciā parit. Vinū uero gaudiū audaciā magnanimitate: & libera-
litate. Quintū ē q̄ resoluit oēs modos seu spēs latitudinis: nisi mul-
ta q̄litas extranea fuerit eis sociata: qa uinū resolutos spūs abūde re-
parat. uirtutē cōfortat: humiditates relictas in musculis: neruis cor-
dis & iuncturis tollit aut minuit. Et si fuerit opus humectatione ut
in lassitudine arefactiua uinum uelociter humectat dūmō limphet̄.
Preter hec aut̄ iuuamēta plurima alia iducit. Omnium. n. uelociter &
subito nutritiū est uinū calorē & spūm naturalē cōfortat: & totū
corpus calefacit: sgeniū clarificat: rā cōpescit: tristitiā remouet: libi-
dinē incitat: & sup oēs potus. semicrudos hūores digerit. Et ut sit ad

unū dicere. Vinū reddit hoīem uirilē & secūdū aīam & secūdū cor-
pus: unde ceteris paribus nō bibētes uinū sunt effeminati respectu
bibentium uinūm.

Hic primo po- **Gignit & humores: melius uinū meliores.**
nit unū documētū **Si fuerit nigrū: corpus reddet tibi pigrum**
de uino: & est q̄ ui **Vinū sit clarūq; uetus subtile maturum**
nū melius meliores **Ac bene limphatū salies moderamine sūptū**
generat humores &
cā est: q̄a quanto massa humoꝝ est melior tāto humores ex ea geniti
meliores esse debēt. Deinde subdit q̄ uinū nigrū inducit pigriciā in
corpe. Et cā est q̄a uinū nigrū grossius & terrestrius est. reliq̄s ergo
spiritus ab eo geniti grossi sunt. Iuxta aliā auctoritatē Gal. prius al.
Quicqd̄ de aliq̄ re dissoluit ei unū dissoluit necesse est ut assimilē
spūs aut grossi faciūt corpus graue siue pigrū. Deinde ponunt .vii.
documenta circa electionē uini. Primū est q̄ debet eligi uinū clarū:
tale. n. q̄a subtile est spūs subtiles & claros generat. Scdm̄ ē q̄ debet
esse uetus idest nō nouū: nouū. n. uinū siue mustū ceteris paribus fa-
cilius inebriat: fluxū uētris puocat: atq; colicā iducit &c. accidentia
posterius dicēda ibi. Impedit urinā: nec est itelligendū q̄ uinū oīno
debet eē uetus: tale. n. secūdū Aui. in. i. c. de regimine aq̄ & uini: est
q̄si medicina: & nō sicut potus. i. magis inest ei uirtus alternatiua cor-
poris ad caliditatē & siccitatē q̄ uirtus alterabilitatis a corpe p̄ opus
nutritionis & est pauci nutrimenti q̄a est spoliatū a fece & a uiridita-
te quā p̄habuit & pene ignē factū: pp̄ qd̄ in Aggre. scribit̄. c. de uite
auctoritate Gal. q̄ est calidū & siccū in tertio gradu. Tertiuū ē q̄ ui-
nū debet eē subtile. Subtile. n. uinū multos spiritus p̄creat atq; sub-
tīles: grossum autē grossos. Quartū est q̄ uinū debet eē maturū &
nō stipticū. Vinū. n. stipticū abscondit oēs spēs euacuatiōis: ut uult
Gal. i. cō. illius can. iii. particu. regiminis acutoꝝ. Seciendū etiā &c.

Et ergo nocet corpibus indigētibus euacuatiōe per urinā & oibus
mēbris superioribus: ut ibidē ēt dicit Gal. Vex̄ est tñ q̄ uinū stipticū
cōueniēs est infirmitatibus accidētibus i intestinis: ut ibidē di. Gal.
& etiā sup̄ius dictū est remouet tñ stipticitas a uino per multā cō-
mixtionē aq̄: ut ibidē ēt uult Gal. Quintū est q̄ uinū debet eē lim-
phatū: q̄a p̄ hoc remittit uinū a sua fumositatē: & sic min⁹ inebriat.
Et istud est uex̄ de uino subtili. Vinū tñ grossum si limphet citius
inebriat: q̄a p̄ hoc subtiliat & magis fumosum efficit. Et de isto ui-
no intellexit Aui. qm̄ di. in. c. de regimine aq̄ & uini q̄ uinū limpha-
tū citius inebriat q̄ uinū purū. Sextū est q̄ uinū debet eē saliens cū
ppinat̄. & est de conditionibus boni uini prius dictis. Septimū est
sumptū ex cōditiōe bibētis & nō uini & est q̄ uinū debet tēpate
sumi. q̄a tēpate sūptū acuit ingeniū. & inducit iuuamēta prius nar-
rata. Ex p̄dictis oibus cōcludi pōt q̄ uinū eligibilis & melius i sa-
nitatis regimine est uinū mediū seu cōle iter uetustatē & nouitatē:
& est clare ad rubedinē trahēs bonū hēns odorē & cōlis saporis qd̄
nec acre. nec acutū. nec dulce sit. qd̄ nō fumosū nec grossū nec ual-
de subtile. sed ad subtilitatē declinās: qd̄ ēt iter fortitudinē & debili-
tatē obtinet mediocritatē. qd̄ ēt nō creuit in saxosis & lapidosis mō-
tibus. nec in terra simplr̄ plana & arabili sed i terra montuosa uer-
sus meridiē discoopta. & in regione nō nimis calida nec nimis fri-
gida. Et ista partim colligunt̄ ex Aui. in primo loco p̄all. Circa regi-
men uini quo ad etates notāde sunt tres regule q̄s ponit Aui. in pri-
mo loco p̄all. Prima est qd̄ dare uinū pueris i potu ē sicut ignē ad-
dere igni i lignis debilibus: eo q̄ pueri uehemēt̄ rari sunt. & de fa-
cili inflamabiles pp̄ abundātiā sui caloris inati & sunt debiliū ner-
uoz: & debilis cerebri: q̄re ledit eos multipliciter uinū & inflamatio-
ne facili & pcussione cerebri & neruoz sua penetratione facilima
& fumatiōe copiosa. Cū igit̄ pueris uinū i potu dat̄ calor eius infla-

mabilis calori pueri inflammabili addit i corpe pueri. qd est pauce re
sistētie. sicut debile lignū uel arundo sicca uel stipula arida an faciē
ignis. Secūda regula est qd seni semp pōt dari uinū i potu q̄tū tolle
rare pōt sine nocumēto. s. q̄tū appetit appetitu naturali & regulato.
Sicut. n. ueteres ocree aride & rugate renouant olco: leniunt & ap
planant: sic corda senū potu uini electi: sicut uini beluacēsis. Senes
enī frigidi sunt & a uino calefiāt: & habēt spūm tristē & abūdāt in
melācolias: sed uinū exhilarat eos & melācolias reprimīt. cōiter male
dormiūt. uinū uero puocat i eis somnū. Ad opilationes pni sunt: q̄s
uinū aperit. eas phibet: Et sic sicut uinū est pueris cōtrariissimū. ita
senibus utilissimū. Tertiū est uinū tēpate dādū est iuuenibus. tēpa
te qdē secūdū mensurā q̄ritatiuā & decentē limphationē. Licet. n. iu
uenes sint calidi sicut pueri. tñ habent mēbra solidiora. neruos & ce
rebrū fortes qbus potēter resistunt nocumētis potus uini. Cōsequē
ter ēt dicit ex potu uini sobrie sumpti iuamēta plurima: uidelicet
eductiōnē colere. corpale robur. & igeniū acumē. abūdātiā spiritūū
subtiliū & paruoz.

In isto tex. ponū Non sit acetosa ceruisia sed bene clara.
tur qnq; circa electi De ualidis cocta granis satis ac ueterata
onē ceruisie. Quo/
rū. Primū est qd debet eligi ceruisia nō acetosa: qa acetosa nocet sto
macho. Acetū. n. nocet neruis secūdū Aui. in pluribus passib⁹. Iam
stomachus est mēbrū ualda neruosum. & hoc quo ad eius orificiū.
Secūdū est qd ceruisia debet eē clara: qa turbida opilat atq; calculo
sis nocet nimīū. ipinguat ac inflationē iducit: atq; breuitatē anhel/
tus: & est multoz fleumatū generatiua. Tertiū est qd debet eligi cer
uisia de bonis granis non corruptis. s. de optimo ordeo: tritico: siue
aueña: qa quanto grana sunt meliora: melior ex eis generat humor.
Quartū est qd ceruisia debet esse bona cocta: qa melius digerit &

amicabilius a natura recipit: & nocumēta q̄ pueniūt ex bibitione
eius melius tolerant. Ceruisia. n. nō hñ cocta uēositates in uētre in/
ducit tortionē inflationē atq; colicā. Quintū est qd ceruisia debet eē
antiq; & a fecibus mūdāta nō nimīū recēs: Recēs. n. ceruisia iducit
eadē nocumēta q̄ ceruisia nō hñ cocta: & cū hoc de se facillime in/
ducit strāguiriam:

De qua potet stomachus nō inde graetur. Hic ponit unū

documentum circa
usū ceruisie. & ē qd utens ceruisia debet ea uti tēperate sic qd nō gra
uet stomachus uel inducat ebrietates. Ebrietates. n. q̄ ex ceruisia puēit
deterior est ea q̄ ex uino est & magis durans cū de ceruisia sumi &
uapores eleuati ad caput sunt grossi: qre minus resolubiles sunt quā
q̄ ex uino eleuant. Et est hoc sciēdū qd i principio prandii uel cene
ceteris paribus utilius est icipe suū potū a ceruisia quā a uino. Cui⁹
cā est: qa i principio mense corpus est famelicū: & sic stomachus an
principiū sumptionis cibi famelicus erat: & sic traxit supfluitates
a mēbris. Si ergo uinū i principio mēse daret ex quo natura maxi
me trahit uinū: qa de se maxime nutritiū ille superfluitates. s. a sto
macho tracte simul cū uino ad ptes corpis traherent: sed natura nō
ita auide trahit ceruisiā. Sistr ceruisia lauat humores adherētes ori/
ficio stōachi. Et pp illā cām medici cōsulūt qd i maxia fame debeat
prius puocari uomitus q̄ cibus sumat ut ille supfluitates a stōacho
famelico tracte euacuent ne cōmiscant cū chilo. sistr timens siti ex
nimia potatiōe uini dbet bibere ceruisiā. Ipa. n. siti mēdosā reprimīt

In hoc passu de
Temporibus ueris: modicū prādere iuberis: terminat de quanti/
Sed calor estatis dapibus nocet imoderatis tate cibi sumēdi se/
Autūni fructus: caueas ne sint tibi luctus cūdū diuersitatē tē
De mensa sume: quantū uis tempore brume posz. iiii. ani q̄ sunt

uer. estas: autūnus: & h̄yems: & dicit tex. Primo q̄ tpe ueris debem⁹
modicū prādere. i. paucū sumere cibū. Et idē uult Auic. ii. c. doc. ii.
.c. vi. de regimine tēporū cū rectificatiōe aeris. Et rō huius est ut ibi
dē ēt uult Auic. q̄a tpe h̄yemis pp̄ gelositatē. exercitii prauitatē. &
resolutiōis phibitiōē multiplicant̄ humores crudi & maxime fleu-
matici q̄ pp̄ p̄portionabilitatē t̄pis tūc maxime generant̄: & isti in
interioribus corpis coadunant̄ pp̄ frigus circūstās. Ver̄ aut̄ supue-
niēs istos humores crudos ī interioribus coadunatos eliquat̄ & facit
eos currere p̄ totū corpus: q̄re natura tūc multū occupat̄ circa di-
gestiōē eorū. Si ergo tpe ueris dare⁹ magna quātitas cibi natura a
digestiōe taliū humorū fleumaticorū ipediret̄ & diueteret̄: q̄a per
istos humores & magnā quātitatē ciborū nimiū grauaret̄: & sic ta-
les humores ī corpe manerēt̄ indigesti & currentes ad aliqd̄ mēbrū
illic egritudinē inducerent̄. Et ergo sumope cauere debemus a ma-
gna quātitate ciborū: ī uere: q̄a diminutio ciborū tali tpe est unū de
maxime p̄seruātibus ab egritudinibus ueris. ut uult Auic. in. i. loco
p̄alle. Et istud qd̄ dictū est maxime ueritatē habet de medio & sine
ueris & nō de initio eius: q̄a initiiū eius h̄yemi assimilaf̄: q̄re tūc hō
pōt nutriri sicut ī h̄yeme. Et istud ēt itelligēdū est qū uer̄ iuenit cor-
pus repletū humoribus fleumaticis crudis. Si. n. uer̄ iueniat corpus
tēpatū ī humoribus: cibus ī eo dādus est secūdū mēsurā caloris in-
nati & resolutionē q̄ sit a corpe: q̄a tūc ablata est cā: q̄re diminueret̄
cibus: Et istud uoluit Ipo. i. ampho. dū dixit: Vētres h̄yeme & uere
calidissimi sunt natura & somni longissimi. In his igit̄ t̄pibus ob-
lationes plures dāde sunt: etenī inatus calor est multus: nutrimento
igit̄ idiget ampliori. Secundo dicit q̄ nimia sumptio cibi nocet in
estate. Cuius cā est: quia tūc t̄pis digestiua uirtus ē debilis cū spūs
& calor inatus qui sunt instrumentū uirtutū multū sunt debiles &
paṛ resoluti pp̄ calorē extrinsecū uehemētē trahēt̄ eos ad exterio

ra: & ergo multus cibus nō posset digeri. Et circa istud sciēdū est q̄
pp̄ uehemētīā resolutionis humiditatū tā substācialiū q̄ nutrimenta
liū corpis ī estiuo tpe grossior & maior cibus exhibēdus cēt si uirt⁹
sufficeret ad digerēdū talē & tm̄ sed q̄a nō sufficit una uice multū
digerere cibū paṛ sepe & sepe de eo dādū est: iuxta illud Gal. i. am-
pho. cō. illius can. Et q̄bus semel aut bis. dicētis. In estate cibus mul-
totiēs erit dādus & paṛ. multotiēs: q̄a indiget pp̄ sepiissimā dissolu-
tiōē. paṛ pp̄ uirtutis defectionē. Et licet ī estate paṛ de cibo sit dā-
dū. multū tm̄ de potu pōt dari cū tūc resolutio maxima fiat & defici-
catio corpis & eleuatio caloris super hūidū & plus sitiat hō q̄ alio
tēpore. Ver̄ ē tm̄ q̄ pot⁹ uini & p̄cipue uinosi puri minuēdus ē: q̄a
tale uinū est facilliter inflamabile & calorē tā acutū est uiolēto excā
descere facit: & ergo si bibat̄ uinū miscēda ē multa aq̄: & dimittat̄
uinū uetus & forte. Tertio dicit q̄ ī autūno debemus cauere a fru-
ctibus saltē illius t̄pis ut uuis persicis: sicub⁹ & silibus: uel saltē non
multū de eis comedere q̄a tales fructus generāt sanguinē dispositū
ad putrefactionē pp̄ ebullitiōē quā ī corpore & hūoribus faciūt:
& maxime si fuerint ī stomacho imūdo uel ī cacochimico corpe re-
cepti q̄le corpus ī autūno sepius occurrit. Et sic male tūc accidunt
egritudines. s. uariolē morbili & pestilētes. Pro maiori tm̄ noticia re-
giminis cibi & potus tpe autūni. sciēdū est q̄ tpe autūni debet eui-
tari fames sitis & repletio multi cibi ī una hora: ut uult Ra. ī almā.
.c. de regimine corpis secūdū t̄pa. Vinū p̄terea qd̄ bibif̄ tpe autū-
ni uehemēt̄ est limphādū ut corpus humectet & calorē reprimat:
sed nō supflue debet limphari ī tm̄ quātū ī estate: neq̄ supflue debet
tunc bibi: q̄a tūc natura debilitata nō sufficeret ip̄m regere & dige-
rere & nimis limphatū calorē obtūderet & multiplicaret uētofta-
tes q̄bus colica generari posset. Quarto dicit q̄ tpe h̄yemali debe-
mus sumere cibū tm̄ quātū uolumus. i. plus quā ceteris tēporibus.

Et idē uult Aui. i. i. loco p̄all. & Gal. i. cō. illius ampho. i. pti. ampho.
Et qbus semel aut bis. ubi dicit. In hyeme multus cib⁹ & paulatim
est dādus. Et rō huius est: q̄a calor nri corporis i hyeme est fortissim⁹.
tū q̄a unitus: tū quia fortificatus p̄ antipharistefim. i. iuxta positio/
nem sui cōtrarii: uidelicet frigiditatis aeris nra corpa circūdātis. Et
istud ueq̄ ē i corporib⁹ robustis & carnosis: & nō i rarīs & debilib⁹
quia in talibus corporib⁹ frigus itēsum hyemis nō cōfortat calorē:
sed magis debilitat. Et istud inuit Ipo. i. ampho. dicēs. Ventres hye/
me & uere calidissimi sunt natura: & somni longissimi. In his ergo
tēporib⁹ oblatiōes plures dāde sūt: quia calor est multus: nutrimen/
to igit̄ ampliori indiget. Ex isto et sequit̄ q̄ nutrimenta grossiora &
durioris digestiōis cōueniūt hyeme q̄ aliis t̄pibus: quia calor ē for/
tior. Vinū autē quo utēdū est hoc t̄pe debet eē roseū nō albū cū aq̄
pauca. Notādū hic q̄ licet cōsideratiōe habita ad fortitudinē calo/
ris & digestiue uirtutis i hyeme grossiores & dēsiores cibi cōueniāt
q̄a tñ corpora tūc disposita sunt ad opilatōes & repletiones ex fleu/
mate plurimo: nec ab eis resolutio multa sit a cōtinēte: tutius est uti
tunc mediocribus cibis inter solidū & rag⁹: grossum & subtile sicut
carnib⁹ edi uituli & mutonis lutiis peiis & cācris: & utētib⁹ gros/
sioribus cibis ut boue porco ceruo cōchis ostreis carpis & sifib⁹ ex/
pedit unica comestione i die cōtinent̄ uel utat̄ sepe rebus diureti/
cis & aperitiuis ut petrosilino nasturcio apio & sifibus & forti utā/
tur exercitio.

In hoc passu po Saluia cum ruta faciunt tibi pocula tuta
nunt̄ duo remedia Adde rose florē minuit potenter amorem
corrigētia potū ma
lū: quoz. Primū est saluia cui⁹ folia iposita potui corrigūt maliciā
potus sua p̄prietate: & et̄ i se hēnt uirtutē cōfortādi neruos & cere/
brū qbus cōfortatis melius resistūt malis fumis recipiēdis qui pue/
niunt ex malo potu. Secūdū est ruta cuius ēt folia itēgra absq̄ coz⁹

aliā cōtritiōe debēt potui iponi. q̄a sua caliditate & p̄prietate corri/
gūt maliciā potus. Et de ruta quō ualet cōtra uenenū prius dictū ē
ibi. Allea nux ruta. Postea subdit textus q̄ d̄ istis duobus p̄dictis po
test addi flos rose. Et hoc maxime debet itelligi de rosa rubea q̄ sua
aromatizitate existēte i eius sup̄ficie & similiter sua stipticitate cor
rigit maliciā potus.

Nausea non poterit: quēq̄ uexare marina In hoc tex. poni
Antea cum uino mixtam si sumpserit illam tur unū remedium
cōtra nauſeam siue
uomitū pueniēs ex trāsfretātibus nō cōfuetis dicens: q̄ ille q̄ debet
trāsfretari anq̄ nauē intret debet aliquis diebus miscere aquā mari
nā suo uino. Et istud est remediū pro diuitibus q̄ si paup fuerit de/
bet potare aquā marinā ut facilius nauſeā euitet. Et cā huius: q̄a aq̄
maris falsedinē hēt & sic sua falsedine & stipticitate q̄ consequitur
falsedinē orificiū claudit: & p̄ hoc uomitus ipedit. Et circa istud ē
notādū q̄ sicut uult Aui. iii. i. c. de regimine iter agētis in mari: uia
tor i mari nō debet multū conari retinere uel cōpescere a principio
nauseā uel uomitū: sed dimittat̄ uomitus ipsi⁹ cōtinuari donec per
ipm fuerit bñ purgatus: hoc. n. p̄seruat a multis egritudinibus: & ne
dū p̄seruat: imo et̄ curat uel alleuiat graues & magnas egritudines
ut leprā ydropisim appoplexiā & frigiditātē stomachi & eius infla
tionē put uult Aui. iii. in doc. ii. c. ii. si tñ uomitus uiatoris in mari
supfluxerit sic q̄ uehemēter debilitet ipsum restringēdus est come/
stione fructuū stipticoz: & acetosoz: sicut sunt citonia maciana ace
tosa. Vel poma de capēduto & mala granata acetosa qbus orificiū
stomachi cōfortatū depellit humores inferius. Et stomachus etiā cō
fortatus ab his humores repellit effluentes ad eum exagitatione ab
undis. Vel pōt semē apii torrefactū bibi cū uino uel absinthiū pōt

comedi aut bibi. Et sifr panis affatus & ifusus in uino bñ redolente
comestus ualet ad idē. Et uniuersalr ualet nutritio uiatoris in mari
ex cibis acetosis cōfortātibz os stomachi: & phibētibus uapores &
fumos ascēdere ad caput: sicut sunt lentes coctē ī aceto uel in succo
uue acerbe.

In hoc tex. poni Saluia sal uiuū: piper: allea petrosilinum.
tur modus faciēdi Ex his fit falsa nisi fit cōmixtio false
falsamētū cōe si in
mēsa deficiāt falsamēta spālia. Et pro illo ponunt q̄q̄ ex q̄bus pōt
fieri salmētū primū est saluia: q̄ fit cōdimentū ī affatione auce siue
decoctione: uniuersaliter. n. auce affate siue porcelli saluia īplēnt ut
humiditates supflue siue uiscositates extrahāt: & odor saluie aucis
uel porcellis imaneat. Post affationē tñ saluia eiici debet & non co/
medi. Sifr ex saluia fit cōdimentū comestibile a rusticis uel cōibus ī
comestione auce: terūt. n. alleū cū uino & saluia ad auferēdū aliqd
saporis allii. Secūdū est sulcū & est falsamētū diuitū siue nobiliū.
Ipsi. n. deficiēte sinapio uel ueriuto ponūt ī salserio uinū cui modi/
cū salis admiscēt. Tertiū est pip: & est falsamētū rusticorū: cōmiscēt
enī pip cū fabis & pisīs. Sifr ēt ex pane asso ceruisia uel uino & cū
pipe fit falsamētū nigrū ad modū pultis qd pip dr: & hoc supflun
dūt carnibus aut piscibus. Q uartū est alleū ex quo ēt fit falsamē/
tū rusticorū: miscēt. n. cū molli caseo & lacte terēdo alleū: & sic co/
medūt cū cibo siue asso siue elixo siue falso siue dolci & cū ouis du
ris. Q uintū est petrosilinū ex cuius foliis cōtusis est ueriuto uel al/
bo uino fit uiridis falsa cū assis comestis. Et circa istud est notandū
q̄ falsamēta siue false diuersificāt primo secūdū tpa: T pibus. n. cali
dis declināt false ad frigus uel pauca caliditatē. t pibus uero frigi/
dis e cōuerso: Materia igit̄ falsaz ī estate fit ueritū uel agresta de
summitatibus uitis uel acetū: succus limonū uel citrāguloz grana/
h

toz cū zuccara & aq̄ rosaz. Et interdū in falsis q̄ fiunt ī estate pōt
addi aliquatū serpilli & petrosilini ad obtēperādū frigiditatē p̄di
ctoz: Materia uero falsaz cōpetentiū tēporibz frigidis sūt sinapiū:
eruca ziziber: piper cinamomū: garesili allea saluia: mēta: serpillū:
& petrosilinū uinū aq̄ carniū acetū non forte: sed p̄pinquū nature
uini & in tēporibz mediocribz sunt mediocris caliditatis & frigiditatis.
Secūdo diuersificēt rōne cibarioz: pro q̄bus fiunt: nā alia &
alia cibaria indigēt aliis & aliis falsis sicut sciunt dñoz: coci: muto/
nū. n. & sifr uituloz caprioloz falsa cōueniēs ē falsa uiridis. In esta
te qdē ex aceto & agresta cū paucis speciebz & sine alleis cū petro
silino hincbere albo & agresta & pane asso infuso ī aceto uel agre
sta: ī hyeme fit eadē falsa cū pluribus spēbus & pauco alio & opti
mo uino & pauca agresta: uel pōt sufficere sinapiū & eruca. falsa āt
p carnibz bouinis elixis ē piper bullitū qd fit ex pipe & pane asso
& aq̄ carniū & pauca agresta: & ista eadē falsa ē satis cōueniēs car/
nibus porcinis in hyeme. Pnt ēt carnes porcine: comedi in estate cū
aceto & petrosilino in principio refectiōis. Si aut̄ p̄dicte carnes pa
stillant: & spāliter bouine & porcine: ī hyeme qdē apponat̄ cepe al
bū cū puluere spēz dulci in pua q̄titate: in estate uero sine cepis &
cū ueriuto uel pnt apponi cepe parue & ī pauca q̄titate. Si āt pastil
latura fit ex carnibz subtilioribus nō apponat̄ cepe: sed in estate lac
amigdalaz cū ueriuto & pauco puluere spēz dulciū: & in fine pōt
apponi ouū cōquassatū cū agresta: sed in hyeme loco agreste p̄c̄it
uinū & plus de spēbus. Assature aut̄ cuniculoz & pulloz iuuenū
cōueniēs ē falsa in q̄ est cinamomū & mica panis cū agresta qdē in
estate & cū uino in hyeme. Assature aut̄ porci falsa cōueniens est li
quor descēdēs cōquassatus cū optimo uino & cepis in hyeme & in
estate uiridis falsa supius noiata. Assature autē fassanoz & colum
baz & turturū nulla alia falsa indigēt nisi sale. Caponū aut̄ & gal/
h